

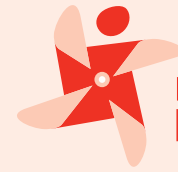

NVO VAIKAMS
KONFEDERACIJA

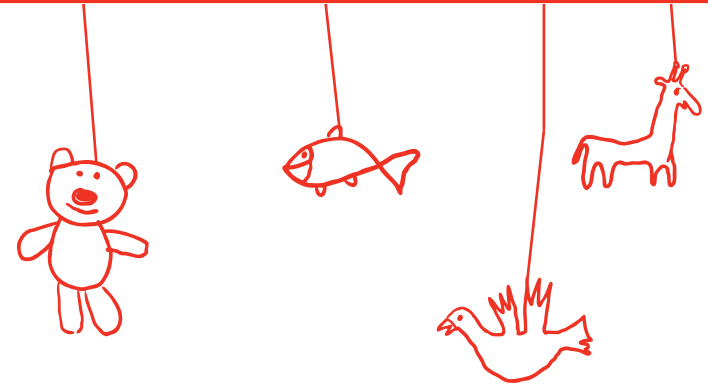
Lietuvos Respublikos ataskaitos
„Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos
įgyvendinimas Lietuvoje 2004–2008 metais“
k o m e n t a r a s

C o m m e n t
on the report “Implementation of the United Nations
Convention on the Rights of the Child in Lithuania
in 2004-2008” by the Republic of Lithuania

**NVO VAIKAMS
KONFEDERACIJA**

**Lietuvos Respublikos ataskaitos
„Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos
įgyvendinimas Lietuvoje 2004–2008 metais“
k o m e n t a r a s**

**C o m m e n t
on the report “Implementation of the United Nations
Convention on the Rights of the Child in Lithuania
in 2004-2008” by the Republic of Lithuania**

**Vilnius
2010 m.**

Redakcinė kolegija:

Prof. Dr. Giedrė Kvieskienė (Vilniaus pedagoginio universiteto Socialinės komunikacijos instituto direktorė)
Dr. Giedrė Žilinskienė (Pasaulio gydytojų federacijos „Už žmogaus gyvybę“ Lietuvos asociacijos vicepirmininkė)
Vajonė Strimaitienė (Lietuvos vaikų draugų asociacijos AMADE-LIETUVA prezidentė, J. Ivaškevičiaus jaunimo mokyklos direktorė)
Virginijus Kelertas (Lietuvos evangelikų liuteronų Bažnyčios konsistorijos prezidiumo narys, kunigas)
Marytė Leliugienė (VšĮ „Rafaelis“ direktorė)
Tatjana Lobanova (VšĮ „Vaikai - visuomenės dalis“ direktorė)
Auksė Petruškevičiūtė (Lietuvos socialinių pedagogų asociacijos direktorė)
Romualda Navikaitė (Lietuvos vaikų fondo direktorė)
Birutė Šapolienė (Sutrikusio intelekto žmonių globos bendrijos „Vilniaus Viltis“ direktorė)
Renata Surovec (NVO vaikams konfederacijos direktorė)

Atsakingoji redaktorė Renata Surovec

Išleista LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos lėšomis

Editors Collegiate:

Prof. Dr. Giedrė Kvieskienė (Director of Vilnius Pedagogical University Social Communication Institute)
Dr. Giedrė Žilinskienė (Vice-President of Lithuanian Association of the World Federation of Doctors Who Respect Human Life)
Vajonė Strimaitienė (President of Lithuanian Association of Children's Friends AMADE-LIETUVA, a principal of J. Ivaskevičius Youth School)
Virginijus Kelertas (a member of the presidium of Consistorium of Evangelical Lutheran Church in Lithuania, a priest)
Marytė Leliugienė (Director of public body "Rafaelis")
Tatjana Lobanova (Director of public body "Vaikai – visuomenės dalis" (eng. Children – a Part of the Society))
Auksė Petruškevičiūtė (Director of Lithuanian Association of Social Pedagogues)
Romualda Navikaitė (Lithuanian Children' Fund)
Birutė Šapolienė (Director of Lithuanian Welfare Society For People With Intellectual Disability "Vilniaus Viltis" (eng. Vilnius Hope))
Renata Surovec (Director of the NGO confederation for children)

Renata Surovec, a chief editor

Published in funds of Ministry of Social Security and Labour of the Republic of Lithuania

Valdyba:

Garbės prezidentė
Prof. Dr. Giedrė Kvieskienė

Viceprezidentas Virginijus Kelertas

Valdybos pirmininkė
Dr. Giedrė Žilinskienė

Direktorė Renata Surovec

Board:

President of Honour
Prof. Dr. Giedrė Kvieskienė

Vice President Virginijus Kelertas

Chairman of the Board
Dr. Giedrė Žilinskienė

Director Renata Surovec

Nariai:

Tatjana Lobanova
Auksė Petruškevičiūtė
Vajonė Strimaitienė
Romualda Navikaitė
Birutė Šapolienė

Members:

Tatjana Lobanova
Auksė Petruškevičiūtė
Vajonė Strimaitienė
Romualda Navikaitė
Birutė Šapolienė

APIE

Misija – įgyvendinti ir pastoviai stebėti kaip vykdoma Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija Lietuvoje; dirbti vaikų labui.

Vizija – siekti, vystyti ir plėtoti NVO bendradarbiavimą vaikų teisių bei vaikų gerovės srityje.

NVO vaikams konfederacija įsteigta 2005 metais. NVO vaikams konfederacija aktyviai kovoja už fundamentalių vaiko teisių įgyvendinimą Lietuvoje, šiuo metu jungia daugiau nei 70 įvairių nevyriausybinių organizacijų, dirbančių su vaikais ir vaikų labui. Taip pat nuolat stebi ir kaupia informaciją apie valstybės vykdomas vaikų labui skirtas programas ir vaikų teisių užtikrinimą, rengia JT komentarą „Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos įgyvendinimas Lietuvoje“.

Per savo veiklos metus NVO vaikams konfederacija ne tik sutelkė bendrai veiklai pajėgiausias NVO, bet ir pradėjo aktyvią veiklą ir nacionaliniu, ir regioniniu lygmenimis, suformavo veiklos strategiją.

ABOUT

Mission – to implement and constantly supervise how The United Nations Convention on the Rights of the Child is being implemented in Lithuania; to work for the good of children.

Vision – to seek, develop and improve NGOs cooperation in the field of the rights and welfare of the children.

NGO confederation for children was established in 2005. NGO confederation for children actively fights for implementation of the fundamental rights of the child in Lithuania. At the moment the Confederation connects more than 70 various non-governmental organizations which work with and for the good of children. In addition it constantly supervises and collects information about programmes for the good of children executed by the government and about guaranteeing the rights of the child, prepares UN comment “Implementation of the United Nations Convention on the Rights of the Child in Lithuania”.

During the years of its activity NGO confederation for children not only joined together the most powerful NGOs for the common activity but also started an active activity at national and regional levels and formed its activity strategy.

IŽANGA

Mieli NVO vaikams konfederacijos Nariai,
Kolegos,

Lietuvos Respublikos vyriausybė 2009 metais pateikė IV jungtinę ataskaitą, kurioje pateikiama informacija apie 2004–2008 metais valstybės vykdytas priemones siekiant įgyvendinti Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos nuostatas bei atsižvelgta į Jungtinių Tautų Vaiko teisių komiteto priimtus pasiūlymus dėl valstybių narių rengiamų periodinių ataskaitų. Tačiau kaip ir po II ir III Lietuvos Respublikos Vyriausybės ataskaitų Nevyriausybinių organizacijų konfederacija vaikams konstatuoja, kad nėra įgyvendintos Jungtinių Tautų Vaiko teisių komiteto pateiktos išvados ir pastabos dėl II-III periodinės Lietuvos Respublikos Vyriausybės ataskaitos apie Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos nuostatų įgyvendinimą.

Sveikintina, kad prie Ataskaitos rengimo prisidėjo Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Kultūros ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Teisingumo ministerija, Krašto apsaugos ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsau-

INTRODUCTION

Dear Members of NGO confederation for children,
Colleagues,

In 2009 the Government of the Republic of Lithuania presented the IV joint report which provided information about measures implemented by the state during 2004–2008 that were aimed at implementation of the provisions of the United Nations Convention on the Rights of the Child and which took into account proposals adopted by the United Nations Committee on the Rights of the Child regarding periodic reports made by the Member States. However just like after the II and III reports of the Government of the Republic of Lithuania the Confederation of Non-Governmental Organizations for Children states that conclusions and comments presented by the United Nations Committee on the Rights of the Child regarding the II and III periodic reports of the Government of the Republic of Lithuania on implementation of the provisions of the United Nations Convention on the Rights of the Child have not been implemented.

It should be welcomed that the Ministry of Social Security and Labour, the Ministry of Health, the Ministry of Culture, the Ministry of the Interior, the Ministry of Justice, the Ministry of National

gos ir darbo ministerijos, Narkotikų kontrolės departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Tautinių mažumų ir išėvijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Pirmą kartą ataskaitos rengime Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos kvietimu dalyvavo NVO vaikams konfederacija.

Komentaru prašome Lietuvos Respublikos Vyriausybės atkreipti dėmesį, kad priemonių, kurios yra įgyvendintos 2004 - 2008 metais nepakanka. Komentare įvardijame kritines vaikų gerovės ir pozityviosios socializacijos problemas, kurios turi būti pradėtos spręsti iš esmės, siekiant kad mūsų vaikai būtų saugūs ir laimingi.

Vaikai augantys nesaugioje aplinkoje, ar atsidūrę sudėtingoje situacijoje, reaguoja ir reaguos vėliau priklausomai nuo savo amžiaus ir aplinkybių, kuriomis įvyksta nelaimė. Kai kyla pavojus saugumui, kai tyčiojamas, vaikas patiria skriaudą ar iškyla pavojus jo gyvybei arba yra pavojus patirti sužalojimą, vaiką apima siaubas ir baimė, jis išgyvena bejėgiškumo jausmą. Jau nuo penkerių metų vaikas pradeda suvokti mirties sąvoką, kitais žodžiais tariant, - jis supranta, kad įvyks kažkas negrįžtamo. Fizinio sužalojimo atveju mažametis vaikas gali galvoti, kad viskas savaime pasitaisys, panašiai kaip kažkas sutaiso žaislą. Paaiškėjus, kad taip nebūna su žmogaus kūnu, vaikas gali patirti traumą.

Vaiko atveju viskas vaidina tam tikrą vaidmenį: psichoemocinis, psichomotorinis ir intelektinis išsivystymas, ypač pojūčių branda: lytėjimo, regos, garso, gebėjimas judėti, kalbos išsivystymas, nes visa tai leidžia vaikui pamatyti ir pasakyti, ką jis mato, ir pabėgti, tačiau dažnai jis negali pabėgti nuo neatsakingai besielgiančių suaugusiųjų.

Tinkamai besielgiantis suaugęs žmogus padeda vaikui išreikšti (eksternalizuoti) savo jausmus, atsakingi suaugusiųjų veiksmai ir tinkamai parenkami ir vartojami žodžiai padeda vaikui susivokti, išeiti iš krizių.

Esame atsakingi už savo vaikų savijautą ir saugumą. Kad įgyvendintume šį siekį, turime ne tik koordinuoti atsakingų institucijų veiklą, bet ir planuoti strateginius žingsnius ir lėšas šiems

Defence, the Ministry of Education and Science, the Department of Statistics under the Government of the Republic of Lithuania, Police Department Under the Ministry of the Interior, State Child Rights Protection and Adoption Service under the Ministry of Social Security and Labour and Drug Control Department under the Government of the Republic of Lithuania contributed to the preparation of the report. For the first time NGO confederation for children was invited by the Ministry of Social Security and Labour participated in the preparation of the report.

With the comment we ask the Government of the Republic of Lithuania to pay attention to the fact that the measures implemented during 2004-2008 are insufficient. In the comment we name critical issues related with the welfare and positive socialization of the children which have to be started to be addressed in essence in order to achieve that our children would be safe and happy.

Children, who grow in unsafe environment or are placed in a difficult situation, respond or will respond in the future depending on their age and circumstances under which misfortunes occur. When safety hazards arise, when the child is bullied or experiences injustice or his life is in danger or there is a risk of injury, the child is overwhelmed with horror and fear and experiences a sense of hopelessness. Starting at the age of five years the child begins to perceive a concept of an idea, on other words, he understands that something irreversible will happen. In case of physical injury, the child may think that everything will get better all by itself just like someone repairs a toy. When the child realizes that this does not happen with human body, he may experience a trauma.

In the case of the child, everything plays a certain role: psycho-emotional, psychomotorial and intellectual development, especially maturity of senses: touch, sight, hearing, ability to move and development of language, because all of this allows the child to see and tell what he sees as well as to run away. However, often he is unable to run away from adults who behave irresponsibly.

An adult who behaves properly helps the child to express (externalize) his feelings; responsible actions of adults together

žingsniams įgyvendinimui. Nuoširdžiai tikime, kad jau šiemet formuojant šalies biudžetą į komentaro pastabas bus atsižvelgta.

NVO vaikams konfederacija šiemet vienija daugiau kaip 70 skirtingų nevyriausybių organizacijų, dirbančių vaikų labui, kurios vieningai kovoja už fundamentalių vaiko teisių įgyvendinimą. Organizacija bendradarbiauja su visomis valstybinėmis ir nevyriausybėmis struktūromis, taip pat aktyviai skatina įmonių socialinę atsakomybę, bei trišalę partnerystę tarp nevyriausybinių, vyriausybinių ir verslo atstovų. NVO vaikams konfederacija besiremdamą savo pagrindiniu tikslu, kuris yra kovoti už fundamentalių vaiko teisių įgyvendinimą, siekia atkreipti ypatingą dėmesį ne tik visuomenės, vyriausybės, bet taip pat ir verslo, kuris plėtodamas ir vystydamas socialinius projektus gali padėti kurti palankesnę aplinką mūsų visų vaikams.

Dėkojame visiems, kurie padeda vaikams!

Nuoširdžiai,

Prof. Dr. Giedrė Kvieskienė

NVO vaikams konfederacijos garbės prezidentė

with properly chosen and used words help the child to perceive himself and to come out of the crises.

We are responsible for the sense of well-being and safety of our children. In order to implement this objective we have to coordinate the activity of the responsible institutions but also to plan strategic steps and funds for implementation of such steps. We genuinely believe that the remarks of the comment will be taken into consideration while forming the state budget.

This year NGO confederation for children unites more than 70 different non-governmental organizations which work for the good of children and unanimously fight for the implementation of the fundamental rights of the child. The organization cooperates with all governmental and non-governmental structures and actively encourages social responsibility of companies and a tripartite partnership among non-governmental, governmental and business representatives. NGO confederation for children, on the basis of its major objective which is to fight for the implementation of the fundamental rights of the child, tries to turn attention not only of the society but also of the government and business that can create the environment more favourable for our children by developing social projects.

We are grateful for everyone who helps children!

Sincerely,

Prof. Dr. Giedrė Kvieskienė,

President of Honour of NGO confederation for children

Lietuvos Respublikos ataskaitos „Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos įgyvendinimas Lietuvoje 2004–2008 metais“ komentaras

I. BENDROSIOS ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS

Lietuvos Respublikos 2004–2008 m. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos įgyvendinimo ataskaitos Bendrųjų įgyvendinimo priemonių skyriuje neiškirti atskiri konvencijos straipsniai ir nėra Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos 4-ojo, 6-ojo, 42-ojo ir 44-ojo straipsnių įgyvendinimo informacijos. Tolesniuose skyriuose šie straipsniai taip pat neaparti. Ypač aktualūs turėtų būti 4-ojo straipsnio aptarimo duomenys.

4 straipsnis

Ataskaitiniu periodu dar nėra priimti visi su 1996 m. kovo 14 d. priimtu ir su JT vaiko teisių konvencijos nuostatomis suderintu vaiko teisių apsaugos įstatymu susiję specialieji įstatymai ir įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai, kaip antai ilgai užsitęsęs Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo informacijos poveikio ir kiti. Vaikų problemos sprendimas ataskaitiniu laikotarpiu nebuvo prioritetinga valstybės politikos sritis, nebuvo tinkamai sureguliuotas Europos socialinės chartijos ratifikavimas.

Valstybė nepakankamai panaudojo savo išteklius vaiko gerovės srityje. O 4-asis JT vaiko teisių konvencijos straipsnis įpareigoja ją ratifikavusią valstybę skirti kuo daugiau išteklių ekonominėms, kultūrinėms ir socialinėms vaiko teisėms įgyvendinti, pasitelkiant ir tarptautinį bendradarbiavimą. Neįgyvendintos JT vaiko teisių komiteto rekomendacijos pateiktos dar svarstant įžanginę ataskaitą – centrinės koordinuojančios institucijos sukūrimas ir vaikų gerovės politikai skiriamų lėšų išskyrimas atskiriomis eilutėmis nacionaliniame ir savivaldybių biudžetuose. Todėl iki šiol nėra galimybės nustatyti, kiek tiksliai lėšų skiriama vaiko gerovei ir kokia yra vaikų poreikių patenkinimo finansinės išraiškos dinamika.

Comment on the report “Implementation of the United Nations Convention on the Rights of the Child in Lithuania in 2004-2008” by the Republic of Lithuania

I. GENERAL IMPLEMENTING MEASURES

The General Implementing Measures section of the report covering 2004-2008 prepared by the Republic of Lithuania on the implementation of the United Nations Convention on the Rights of the Child does not comment on each individual article of the Convention. The report also does not provide information about implementation of articles Nos. 4, 6, 42 and 44 of the United Nations Convention on the Rights of the Child. Data concerning the discussion of article 4 should be of particular relevance.

Article 4

During the reporting period, the Lithuanian Government has not yet adopted all special laws and law implementing legislation related with the Law on Child Protection which was adopted on 14 March 1996 and which was harmonized with the provisions of UN Convention on the Rights of the Child. Such legislation, for example, would include the lingering Law on Protection of Minors Against Detrimental Effect of Public Information and others. Addressing the problems of children was not a priority policy of the Government during the reporting period. Consequently, ratification of the European Social Charter was not regulated properly.

The State used its resources for the welfare of children insufficiently. Whereas article 4 of the United Nations Convention on the Rights of the Child obliges a state which has ratified it to allocate as much as possible resources for implementation of the economic, cultural, and social rights of the child, employing international cooperation where possible. Lithuanian Government has failed to implement recommendations of the UN Committee on the Rights of the Child which were provided when an introductory report was discussed – establishment of a central coordinating authority and specific individual line items of funding for child

Sujungtos įvaikinimo ir Valstybinė vaiko teisių apsaugos tarnybos neturi galimybių vykdyti tarpžinybinio bendradarbiavimo ir vaiko gerovės politikos koordinavimo funkcijų ir daryti įtakos savivaldybių lygmens vaiko teisių institucijų veiklai.

6 straipsnis

Lietuvoje žiauraus elgesio su vaikais, smurto ir prievartos atvejų tebėra labai daug. Nemažėja tėvų nužudomų vaikų ir vaikų savižudybių skaičius. Lietuva tarp Europos Sąjungos valstybių tebeprimauja vaikų savižudybių ir žuvusių vaikų dėl nelaimingų atsitikimų ir traumų skaičiumi. O nacionaliniame biudžete šių problemų sprendimo finansinė išraiška yra visiškai neadekvati problemų mastui ir tai kartojosi visą ataskaitinį laikotarpį. Nepakankama ir neturinti reikiamų infrastruktūrų yra vaikų, patyrusių smurtą ir prievartą, reabilitavimo sistema, nesprendžiamos sveiko vaiko vystymosi problemos.

42 straipsnis

Vis dar neišvystytas informavimas apie JT vaiko teisių konvencijos nuostatas, šios konvencijos leidyba lietuvių kalba, jos platinimas ir propagavimas valstybės mastu Lietuvoje. Mokymo programos nepakankamai supažindina su konvencijos nuostatomis bibliotekos neaprupintos konvencijos lediniais. Konvenciją išleido ir propaguoja tik nevyriausybinės organizacijos.

44 straipsnis

Su Lietuvos Respublikos JT vaiko teisių ataskaita supažindinti 2009 m. spalio 29–30 dienomis vykusios NVO vaikams konfederacijos dalyviai ir diskutuota jos atskirų skyrių probleminiais klausimais.

welfare in the national and municipal budgets. Therefore, to date it is impossible to determine the exact amount of funds allocated for child welfare and what dynamics of satisfaction of children's needs in financial terms is.

Additionally, the joint State Child Rights Protection and Adoption Service has no possibilities to carry out the functions of inter-agency cooperation and coordination of the child welfare policy nor are they able to influence the activities of municipality-level children's rights institutions.

Article 6

There are still many cases of cruel behaviour with children, violence and abuse in Lithuania. The number of children murdered by their parents and those who committed suicide remains high. Lithuania is still the number one among all Member States of the European Union according to the number of children's suicides and deaths of children caused by accidents and injuries. Meanwhile, the national budget designated for addressing these problems is wholly inadequate to address the extent of the problems and this continued during the entire reporting period. Rehabilitation system from children who have suffered violence and abuse lacks the necessary rehabilitation infrastructure and problems related with healthy child development are not addressed.

Article 42

Information about the provisions of the UN Convention on the Rights of the Child as well as publishing, dissemination and promotion of this Convention in the Lithuanian language is insufficient at the state level in Lithuania. The educational programs do not familiarize with the provisions of the Convention enough and libraries are also not provided with Convention publications. Only non-governmental organizations have published the Convention and are engaged in its promotion.

Article 44

Participants of the NGO confederation for children held on 29-30 October 2009 were introduced to the report on UN Convention on the Rights of the Child prepared by the Republic of Lithuania and issues of its individual sections were discussed.

II. VAIKO APIBRĖŽIMAS

---

1 straipsnis

Ataskaitiniu laikotarpiu pasiekta tam tikrų teigiamų pokyčių įstatymų formuluotėse apibrėžiant vaiką kaip asmenį iki 18 metų, o tai atitinka vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymą ir konvencijos nuostatas. Nežiūrint to, NVO ir NVO vaikams konfederacija ne kartą kreipėsi į Lietuvos Respublikos Seimą dėl vaiko amžiaus, kada galima duoti sutikimą lytiškai santykiuoti, prailginimo (šiuo metu šis amžius – 14 metų). Iki šiol atitinkamos įstatymų pataisos nepriimtos.

III. PAGRINDINIAI PRINCIPAI

---

2 straipsnis

Ataskaitoje pateikiamas ganėtinai platus lygių galimybių įstatymo tyrimų ir įgyvendinimo priemonių aptarimas. Lietuvos įstatyminė bazė iš esmės atitinka JT vaiko teisių konvencijos nuostatas, numatančias bet kokio pobūdžio nediskriminavimo garantiją Lietuvoje. Tačiau yra įgyvendinimo spragų – nėra patikimos ir tikslios pažeidžiamiausios vaikų grupės statistikos, nepriimtas nusikaltimų, smurto ir prievartos, socialinės ir teisinės apsaugos įstatymas, nesukurtos reikiamos infrastruktūros, kurios talkintų ir diskriminavimo atvejais. Visose srityse stokojama prevencijos priemonių. Ataskaitoje pateikta informacija apie šio straipsnio įgyvendinimą labiau tiktų švietimo skirsniui.

3 straipsnis

Ataskaitoje šio straipsnio aptarimas paskirtas išimtinai vaiko teisių apsaugos tarnybų darbui aptarti, traktuojant šias tarnybas kaip vaiko interesų atstovus. Deja, informacija apima tik teisminių ieškinių skaičius ir aprašymus, neatspindint kitų veiklos sričių ir veiklos kokybės. Nėra duomenų apie šių tarnybų darbuotojų realią kvalifikaciją ir kompetenciją. O faktais paremti pavyzdžiai

---

II. DEFINITION OF A CHILD

Article 1

During the reporting period certain positive changes were made in the wording of the laws defining a child as a person up to 18 years of age, which corresponds to the Law on Fundamentals of the Protection of Child Rights and to the provisions of the Convention. Nevertheless, NGO, individually and as a confederation for children, have repeatedly called on the Lithuanian Parliament to extend the child's age from which they can be given a sexual consent (currently the age is 14 years). The Lithuanian Parliament has still not adopted legislative amendments regarding this matter.

III. BASIC PRINCIPLES

Article 2

The report contains a relatively wide range discussion of implementing measures and analyses of the Law on Equal Opportunities. The Lithuanian legal system is broadly consistent with the UN Convention on the Rights of the Child, providing any kind of guarantee of non-discrimination in Lithuania. However, there are gaps in the implementation. For example, there is no reliable and accurate statistics on the most vulnerable groups of children; the law on crimes, violence and abuse, social and legal protection is not adopted; necessary infrastructure which would assist in cases of discrimination is not developed. Preventive measures are lacking in all areas. The information provided in the report on the implementation of this article would be more suitable to the education section.

Article 3

The report on this article discusses exclusively the work assigned to child protection services, treating these services as the representatives of the interests of the child. Unfortunately, infor-

rodo šių tarnybų veiklos neprofesionalumą. Būtina iš esmės spręsti šių tarnybų kontrolės ir valdymo problemas, nes egzistuoja prasilenkiantis pavaldumas, kai Vyriausybės ir ministerijų sprendimai dėl veiklos turi tik rekomendacinį pobūdį savivaldybių institucijoms.

6 straipsnis

Ataskaitoje pateiktą informaciją tikslinga perkelti į kitų straipsnių aptarimą. Visiškai neinterpretuojami emocinių vaikų sutrikimų apimtys kitimai ir jų prevencija, ikimokyklinių įstaigų, mokyklų aplinkos poveikis vaikų sveikatai ir vystymuisi, sergamumo prevencijos priemonės.

Vaiko teisė sveikai vystytis yra susijusi su fizine sveikata, o psichosocialinė sfera beveik neliečiama. Terminas sveikai vystytis apima ne tik sveikatą, bet ir visą vaiko asmenybės formavimąsi.

Ataskaitoje pateikiamos neesminės ir fragmentinės vaiko sveikam vystymuisi skiriamos priemonės atrodo nepakankamos esant situacijai, kai didėja vaikų sergamumas ir blogėja mokyklinio amžiaus vaikų sveikata.

6-ojo straipsnio ataskaitos tekste visiškai nekalbama apie vaikų mitybos, sveikos aplinkos sąlygas mokyklose. Atrodo nerimtai Švietimo ir mokslo ministerijos krūvio reguliavimo įvardijimas, kai vaikų ir jaunimo organizacijų atstovai savo renginiuose ir susitikimuose su įvairaus lygio politikais nuolat akcentuoja sekinantį krūvį mokyklose, nekokybiškus vadovėlius, kurių vien tik svoris jaunesniųjų klasių mokiniams yra akivaizdus sveikatos žalojimas. Nuolatinė įtampa ir pervargimas alina Lietuvos moksleivius, nes eksperimentuojama su egzaminų tvarka, o tai sukelia netgi savižudybes. Mokyklose jie neapsaugoti ir nuo žalojančių visuomenės gyvenimo veiksmų skverbimosi, neturi galimybių profesionaliai spręsti emocinių ir kritinių problemų, nes dabartinė nuolat reformuojama švietimo sistema to negarantuoja.

Lietuvoje nuolat auga emocinių sutrikimų turinčių vaikų skaičius. Emocinių sutrikimų turinčių vaikų problemų niekas nesprenžia: nėra reikiamos infrastruktūros ir paslaugų. Vaikai yra socialiai

informacija yra apribota tik skaičiais ir aprašais. Ši informacija neatspindi kitų veiklų, nei paslaugų kokybės. Nėra duomenų apie darbuotojų kvalifikaciją ir kompetencijas. Yra, deja, daug neprofesionalių elgesio pavyzdžių. Reikia spręsti esmines šios srities problemas – kontrolės ir valdymo problemas – todėl Vyriausybė ir ministrijos turėtų atsisakyti savo kompetencijų, paliekant sprendimus ministrijoms ir Vyriausybei kaip rekomendacinius, o ne privalomus savivaldybių institucijoms.

Article 6

It is appropriate to transfer information provided in the report to a discussion of other articles. The report does not interpret changes in emotional disorders experienced by children and their prevention, influence of pre-school institutions and schools on health and development of children, nor measures to prevent morbidity.

A child has the right to healthy development. Such development is related not only to physical health but also to the psychosocial sphere, which is not even discussed. Healthy development covers both physical health and the whole formation of a child's personality. Given the rising child morbidity rate and the deteriorating health of school age children, non-essential and fragmentary measures for healthy development of the child presented in the report seem wholly unsatisfactory.

Report on article 6 does not mention child nutrition or creating a healthy environment in schools. Designation of workload regulation made by Ministry of Education and Science seems a travesty, when representatives of children and youth organizations constantly stresses the debilitating abnormal workloads in schools and the low quality textbooks weight of which obviously damages health of younger schoolchildren during various events and meeting with politicians of various levels. The constant stress, overwork, and the continuous experimentations with the examination procedures tend to lead Lithuanian students toward suicidal problems. While at schools children are not protected against

izoliuoti. Didžiąją dalį mokyklą nelankančių vaikų sudaro būtent šie vaikai.

Apibendrinant reikėtų pabrėžti, kad nėra priimtų Vaiko konstitucinės teisės ir konvenciją atitinkančių nuostatų į saugų ir sveiką vystymąsi, reikiamos sveikatos apsaugos srities įstatymų pataisų ir įstatymo įgyvendinamųjų teisės aktų.

12 straipsnis

Vaiko nuomonės svarbos nuostatos, įtvirtintos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, nėra realiai įgyvendintos iki šiol. O kai deklaruojamas būtinumas atsižvelgti į vaiko nuomonę, pasitaiko nemažai neobjektyvumo, vaiko nuomonės įtakojimo iš vaiko teisių apsaugos tarnybų pusės, atvejų. Gana dažnai vaikai traumuojami reikalaujant pakartotinai pareikšti nuomonę, ypač nustatant vaiko gyvenamąją vietą po tėvų skyrybų ir seksualinės prievartos, seksualinio išnaudojimo ir tvirkinimo atvejais. Vaikams, patyrusiems smurtą, prievartą, nukentėjusiems dėl teisės pažeidimų, valstybė dar neužtikrina reikalingos pagalbos.

penetration of harmful factors of society life, they lack possibilities to address emotional and critical problems in a professional manner as the current education system, which is constantly under various reforms, does not guarantee that.

The number of emotional disorders among Lithuanian children is constantly growing. The problems of children with emotional disorders are not addressed because of the lack of adequate infrastructure and services. Children are socially isolated. Consequently, such children represent the majority of children who do not attend school.

Finally, it should be emphasized that there are no provisions of safe and healthy development that would be consistent with constitutional rights of the child and Convention, nor necessary legislative amendments and implementing legislation in the field of health protection adopted.

Article 12

The provisions that allow a child to express her/his opinion are contained in the child's minimum-and medium-care law. Yet, the actual implementation of these provisions has not occurred. In cases where necessary to account for the child's opinion is declared, bias and undue influence of the child's opinion has occurred in favour of child protection services. In many cases, children are traumatized through this process thereby requiring a child to express her/his opinion again, particularly in cases where one must determine the child's residence after their parents have divorced or in cases involving sexual abuse, sexual exploitation, and molestation. In cases where children have experienced violence, coercion, or are victims of rights violations, the State still does not guarantee necessary help.

IV. PILIETINĖS TEISĖS IR LAISVĖS

---

7 straipsnis

Šis straipsnis ataskaitoje aptartas remiantis Vaiko teisių pagrindų įstatymu ir LR civilinio kodekso nuostatomis. Tikrai 2008 m. liepos 15 d. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12-ojo straipsnio ir Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo X10-1709 pagrindu pagaliau įtvirtinta, kad vaikas, gimstant įgijęs ne tik Lietuvos, bet ir kitos valstybės pilietybę, yra Lietuvos Respublikos pilietis ir gali turėti ne vieną pilietybę. Be to, pagal šio įstatymo patvirtintą nuostatą vaiko tėvams turint skirtingas pilietybes ir bent vienam iš jų esant Lietuvos piliečiu, vaikas tampa Lietuvos piliečiu, neatšizvelgiant į tai, ar jo gimimo vieta yra Lietuvoje ar už jos ribų. Ši nuostata tapo labai aktuali pastaraisiais metais, kai Lietuvai atsivėrė sienos į kitas Europos šalis.

8 straipsnis

Atsizvelgiant į veikiančius įstatymus, aktualus yra identiteto išsaugojimas įvaikinimo, ypač tarptautinio, atvejais, kad nebūtų papildomų sunkumų, jei suaugęs vaikas ieškotų savo biologinių tėvų. Šie klausimai aiškiau ir nuosekliau turi būti išdėstyti nacionaliniuose teisės aktuose.

13 straipsnis

Esami įstatyminiai apribojimai nacionaliniuose teisės aktuose šios vaiko teisės nesuvaržo.

14 straipsnis

Lietuvos Respublikos įstatymai užtikrina minties, sąžinės ir religijos laisvę. Pagrindinės nuostatos yra apibrėžtos švietimo įstatymu. Tačiau realiai, esant konkrečioms pažeidimams, įstatymas neveikia.

15 straipsnis

Konvencijos 15 straipsnio reikalavimai iš esmės atitinka Lietuvos Respublikos įstatymus. Būtina plačiau reglamentuoti vaiko teisę į asociacijų ir taikių susirinkimų laisvę. Taip pat būtina labiau vystyti vaikų savarankiškumą Lietuvoje buriantis aktyviai veiklai.

IV. CIVIL RIGHTS AND FREEDOMS

Article 7

This article is discussed in the report on the basis of the provisions of Law on Fundamentals of the Protection of Child Rights and the Civil Code of the Republic of Lithuania. On 15 July 2008, on the grounds of article 12 of Constitution of the Republic of Lithuania and the Republic of Lithuania Law on Citizenship X10-1709 it was finally established that a child who acquires not only Lithuanian nationality but also nationality of another country up on birth is considered to be a citizen of Lithuania and may have dual citizenship. In addition, this law affirms that if the child's parents have different nationalities and at least one of them is a Lithuanian citizen, the child becomes a Lithuanian citizen regardless of whether her/his birth place is in Lithuania or abroad. This provision is especially urgent in recent years since Lithuania opened up its borders to other European countries.

Article 8

Clearer and more coherent national legislation is needed for the preservation of the identities of the biological parents of adoptive children so that if an adult child desires to know the identity of her/his biological parents there will be little difficulty in doing so. This is especially important for international adoptions.

Article 13

Legal restrictions in national legislation do not restrict this right of the child.

Article 14

The Republic of Lithuania laws guarantee freedom of thought, conscience, and religion. These main provisions are reflected in the education law. However, in reality in cases of specific violations, the law is ineffective.

Article 15

The requirements of article 15 of the Convention substantially correspond to the laws of the Republic of Lithuania. Broader regu-

Vaikų ir jaunimo organizacijos jau turi per 10 tūkst. vaikų narių iki 18 metų. Būtina gerokai didesnė materialinė ir kitokia parama vaikų susibūrimams, organizacijoms.

16 straipsnis

Konvencijos 16 straipsnio reikalavimai iš esmės atitinka Lietuvos Respublikos įstatymus.

17 straipsnis

Iki šiol Lietuvos visuomenė, visuomeninės vaikų organizacijos stengiasi paveikti spaudą, radiją, televiziją dėl vaiko gerovei kenkiančios informacijos. Būtina įsteigti specialią instituciją, kuri tirtų vaikus žalojančią žiniasklaidą, nurodytų jos skleidžiamą žalingą poveikį vaiko asmenybės formavimuisi ir užsiimtų vaikams teigiamos įtakos turinčios informacijos platinimu. Ypač ilgai užsitęsę nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo informacijos poveikio įstatymo priėmimas. Kartu su juo turėtų būti vaikams rengiamos programos, įtvirtinančios vertybinių nuostatų pasirinkimą.

19 straipsnis

Lietuvoje teisinėmis priemonėmis vaikų smurto ir prievartos prieš vaikus problemų išspręsti nepavyksta, todėl jos gilėja. Išlieka dideli socialinės rizikos šeimų skaičiai.

Lentelė sudaryta remiantis Lietuvos Respublikos statistikos departamento duomenimis

Metai	Šeimos	Vaikai
2001	18 114	40 276
2002	18 672	42 820
2003	18 514	39 967
2004	16 869	36 895
2005	16 361	36 539
2006	13 496	31 352
2007	11 958	27 881
2008	11 350	25 483

lations are needed, though, to guarantee the rights of the child to assemble and associate peacefully and freely. It is also necessary to develop self-sufficiency of children in Lithuania through active activities. Currently, children and youth organizations are uniting over ten-thousand children under the age of eighteen. Children gatherings and organizations require significantly better material support.

Article 16

The requirements of article 16 of the Convention substantially correspond to the laws of the Republic of Lithuania.

Article 17

The Lithuanian society and public children's organizations still try to influence mass media, radio, and TV regarding information that is harmful to the child's welfare. It is essential to establish a special institution that would analyze media that is harmful to children, indicate its negative influence on the formation of the child's personality and would be engaged in dissemination of such information that has positive influence upon children. Adoption of the Law on Protection of Minors Against Detrimental Effect of Public Information lingered for too long. In addition to it, programmes establishing value-related attitudes should be organized for children.

Article 19

In Lithuania legal measures fail to address problems of child violence and abuse. Thus, the numbers of social risk families remain high.

Year	Number of families	Children
2001	18114	40276
2002	18672	42820
2003	18514	39967
2004	16869	36895
2005	16361	36539
2006	13496	31352
2007	11958	27881
2008	11350	25483

Data from the Lithuanian Department of Statistics

Pagrindinės socialinės rizikos šeimų susidarymo priežastys – girtavimas, įgūdžių stoka ir skurdas. Ypač rizikinga yra globos namų auklėtinių grupė.

Per 2004–2008 m. stebimas gerokai didesnis šių šeimų ir jose augančių vaikų mažėjimas. Šį procesą lemia ne tik kvalifikuotos ir racionalios pagalbos rizikos šeimoms buvimas bei socialinių darbuotojų, skirtų darbui su šeimomis, seniūnijose atsiradimas, bet ir tai, kad vaikams sulaukus pilnametystės, mirus tėvams arba emigravus, šeimos išbraukiamos iš socialinės rizikos šeimų grupių.

NVO imasi iniciatyvos atskleisti smurto prieš vaikus Lietuvoje mastą, skatina atlikti sociologinius tyrimus, kurti infrastruktūras patyrusių smurtą vaikų psichosocialinei pagalbai teikti. Tyrimai rodo, kad smurtas prieš vaikus labai paplitęs, todėl būtinos neatidėliotinos priemonės šiai problemai spręsti.

Lentelė sudaryta remiantis Lietuvos Respublikos statistikos departamento duomenimis.

Metai	Vaikai
2004	2 359
2005	2 311
2006	1 639
2007	1 778
2008	1 048

Pateikti duomenys nevisiškai atspindi smurto mastą, nes tai yra tik oficialiai užregistruoti smurto atvejai. Latentinis smurtas, remiantis sociologiniais tyrimais ir NVO stebėjimu, šiuo metu siekia 70 nuošimčių, 56 nuošimčius sudaro fizinis smurtas, 33 nuošimčius – psichologinis smurtas ir 11 nuošimčių – seksualinis smurtas. Per paskutinius metus seksualinio smurto atvejų padvigubėjo: 2007 m. – 6 nuošimčiai, 2008 m. – 11 nuošimčių. Seksualinį smurtą 5 kartus dažniau patiria mergaitės. Šis smurtas patiriamas iš artimų žmonių. Tik 23–30 procentų smurtautojų būna nepažįstami asmenys.

The primary reasons for these at-risk families are abuse of alcohol, lack of labour skills, and poverty. An especially risky group is foster children living in children’s foster homes.

During 2004-2008 a notable decrease in the number of these families and their children was observed. This process is caused not only by presence of qualified and ration help for the families at risk and social workers who work with such families in neighbourhoods, but also the fact that when children turn eighteen or in cases of the death of parents, or the immigration of parents to another country, such families are deleted from groups of social risk families.

NGOs are taking the initiative to disclose the extent of the violence against children in Lithuania. They also provide incentives for sociological research, the development of infrastructure necessary for providing psychosocial assistance for children who have experienced violence. Researches show that violence against children in Lithuania is very prevalent, therefore, urgent measures to tackle this problem are necessary.

Year	Number of children
2004	2359
2005	2311
2006	1639
2007	1778
2008	1048

Data from the Lithuanian Department of Statistics

The above data only reflects part of the violence because it is only the officially recorded incidents of violence. Latent violence on the basis of sociological research and monitoring by NGOs is found to be at 70%. Of that 70%, 56% consist of physical violence, 33% psychological violence, and 11% sexual violence. Over the last year sexual violence almost doubled from 6% in 2007 to 11% in 2008. Girls are five times more likely to face sexual violence than boys. Perpetrators of such violence are usually those known by the victim while only 23-30% are strangers.

Tarp mokyklinio amžiaus vaikų ypač paplitusios patyčios. Apie 70 nuošimčių vaikų yra jas patyrę kaip aukos ir kaip skriaudėjai. Savivaldybių teikiamų socialinių darbuotojų, socialinių pedagogų ir psichologų paslaugų labai trūksta kaimo vietovėse. 2005 m. patvirtintoje Nacionalinėje smurto prieš vaikus prevencijos ir pagalbos vaikams programoje ir tęstinėje 2008–2010 m. analogiškoje programoje numatyti kompleksiniai veiksmai, taip pat prevencijos, intervencijos ir postvencijos priemonės smurtui ir jo apraiškoms šalinti nebuvo pakankamai veiksmingos. Ypačingą dėmesį būtina skirti kompleksinei ir koordinuotai pagalbai vaikams, kurie gali nukentėti ar jau nukentėjo nuo įvairaus smurto šeimoje, smurto ir patyčių apraiškų mokykloje. Tam turi būti sukurtos veiksmingos infrastruktūros. Atskleidus smurto atvejus, vilkinami tyrimai, matoma valstybinių institucijų darbuotojų kompetencijos stoka, o tai akivaizdžiai padidina žalą vaikui ir pažeidžia jo teises.

Among school-age children, sneering, teasing, and bullying are widespread. About 70% of children have experienced this phenomenon either as victims or as perpetrators. There is a serious lack of services provided by municipal social workers, social pedagogues and psychologists in rural areas. Integrated actions as well as preventive, intervention and postvention measures for eliminating violence and its expressions established in National Programme for Preventing Violence against Children and for Helping Children approved in 2005 and in the continuous analogue program for 2008-2010 were not effective enough. Particular attention should be given to creating an effective, coordinated, and integrated effort to aid potential victims and children who have already suffered from various domestic violence and violence resulting from bullying at school. For this effective infrastructure has to be created. When acts of violence are revealed, investigations are procrastinated and incompetence of employees of state institutions is seen, thus, obviously increasing damage to the child and infringing the child's rights.

V. ŠEIMOS APLINKA IR ALTERNATYVI PRIEŽIŪRA

---

4 straipsnis

Ratifikavus JT vaiko teisių konvenciją ir priėmus su ja suderintą Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymą, Lietuvos valstybės požiūris į vaiką kinta. Tačiau vaiko problemų sprendimas dar netapo prioritetine valstybės politikos sritimi.

Priimti valstybės teisės aktai numato pirmumą vaikui augti šeimoje, o netekus tėvų paramos globa atitenka valstybės institucijai, šeimai arba šeimynai.

Veikianti vaikų teisių apsaugos sistema pajėgi tik iš dalies išspręsti vaikų teisių pažeidimus ir kitas problemas. Pagalba suteikiama, tačiau reikia daugiau dirbti su šeimomis.

Trūksta dėmesio visoms šeimoms, auginančioms vaikus ir turinčioms socialinių problemų, patiriančioms skurdą.

Būtinai didesnis savivaldybių, švietimo, sveikatos įstaigų, nepilnamečių policijos ir kitų įstaigų vaidmuo sprendžiant vaikų problemas. Reikalinga gerokai didesnė finansinė parama šeimoms, turinčioms vaikų, nes šiuo metu skiriami vaiko pinigai (14 EUR per mėn.) yra palyginti maži.

Reikėtų mažiau taikyti tėvų valdžios neterminuotą apribojimą, vertėtų tėvų teises riboti laikinai ir daugiau dėmesio skirti šeimoms santykiams gerinti.

Įstatymais turi būti reglamentuota tėvų galimybė auklėti nu-teistus vaikus.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 38 straipsniu, sutuoktinių teisės šeimoje yra lygios. Tėvų teisė ir pareiga – auklėti savo vaikus dorais žmonėmis ir ištikimais piliečiais, juos išlaikyti iki pilnametystės. Tėvai turi lygias teises ir pareigas savo vaikų atžvilgiu ir tais atvejais, kai santuoka yra nutraukta. Nepilnamečių vaikų teises ir interesus privalo ginti jų tėvai. Jie yra

---

V. FAMILY ENVIRONMENT AND ALTERNATIVE MONITORING

Article 4

After the ratification of the UN Convention on the Rights of the Child and passing the corresponding laws consistent with the Convention that protect the basic rights of children, the attitude of the state towards children is changing. Nevertheless, solution of children's problems has not yet become the priority policy of the state.

Current legislation adopted by the State establishes the family as the one who is primarily responsible for raising a child. In case of loss of the parents' support custody of the child becomes a responsibility of state institutions, a family or a foster family.

The current system designed to protect children's rights is only partially able to address violations of the rights of the child and other problems. Some support by the State for families facing these problems exists, but more is needed.

Not enough attention is given to families with children having social problems and experiencing poverty.

Municipalities, education and health care institutions, police, and other institutions must play greater role in solving the problems that children are facing. Significantly larger financial support is needed for families with children since the current amount allocated for a child is relatively small (EUR 14 per month).

Unlimited restrictions over parental authority should be applied less often. The rights of the parents should be restricted temporarily and greater attention to improvement of relations within the family should be paid.

The law must regulate possibilities of the parents to educate their convicted children.

According to article 38 of the Republic of Lithuania Constitution spouses enjoy equal right. Parents have the right and duty to

nepilnamečių vaikų globėjai arba rūpintojai be specialaus paskyrimo.

Tėvystės teisės negali būti priešiškos, priešingos vaikų interesams. Tėvams dėl kurių nors priežasčių gyvenant atskirai, nepilnamečių jų vaikų gyvenamąją vietą nustato tėvai, susitardami tarpusavyje. Jeigu tėvai tarpusavyje nesutaria, ginčą sprendžia Vaikų teisių apsaugos tarnyba arba teismas, atsižvelgdamas į vaiko interesus.

Lietuvoje itin išaugo vaikų, gimusių ne santuokoje, skaičius. Jis siekia iki 30 nuošimčių. Tik pradėtas vykdyti šeimų ruošimo globoti svetimus vaikus, nedarnių šeimų, turinčių vaikų, auklėjimo programos. Svarbu plėsti prevencinį darbą su vaikus auginančiais tėvais.

5 straipsnis

Kalbant apie Gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymą, įsigaliojusį nuo 2003 m. sausio 1 d., reikėtų priminti, kad nemažai šeimų neturi nuosavo būsto, jį nuomojasi. Įstatymas neįpareigoja savininkų deklaruoti savo nuosavybėje nuomininkų, todėl iškyla problemų dėl tėvų, o kartu ir vaikų, gyvenamosios vietos deklaravimo, kai tėvai nuomojasi būstą.

Pažymėtina, kad visi vaikai, augantys be tėvų priežiūros, turi galimybę ir yra perduodami kitų šeimų globai, į globos įstaigas, šeimynas. Tokių vaikų nuolat daugėja.

Vien dėl skurdo kasmet valstybės globai tenka 500–600 vaikų. Per paskutinius metus buvo atvejų, kai tėvai patys vežė vaikus į globos namus ir prašė priimti juos, nes dėl skurdo nebegali jų auginti. Tėvų globos netekusių vaikų skaičius mažėja nežymiai. 2005 m. tėvų globos neteko 3 209 vaikai, 2006 m. – 3 006 vaikai, 2007 m. – 2 824 vaikai, o 2008 m. – 2 691 vaikai. NVO nuomone, paskutiniiais metais gerokai išaugęs vaikų skaičius globos namuose yra dėl skurdo. 2005 m. iš 13 313 tėvų globos netekusių vaikų – 5 819 vaikų, 2006 m. iš 13 337 – 5 994 vaikai, 2007 m. iš 12 910 – 5 088 vaikai, o 2008 m. iš 12 306 vaikų 4 802 iš jų buvo globojami institucijose. Globos institucijose globojamų vaikų skaičius mažė-

educate their children to be honest individuals and loyal citizens and to maintain them until adulthood. In the case when a marriage is dissolved, parents still have equal rights and obligations with respect to their children. Parents are obligated to defend the interests and rights of their children because the parents are considered to be the guardians or custodians of their minor without a special appointment.

Parental rights cannot be contrary to the interests of their children. If the parents for any reasons live separately, their minor children's place of residence should be determined by agreement between the parents. However, if parents disagree, the dispute should be decided by Service of Children Rights' Protection or by the Court taking into consideration the best interests of the child.

In Lithuania the number of children born outside of marriage significantly increased and now constitutes 30%. It is only recently that educational programmes were launched to help families to prepare for caring for alien children and to aid disharmonious families with children. It is vitally important to develop further preventive work with parents who are raising children.

Article 5

As regards the recent law passed on 1 January 2003 requiring citizens to declare where their place of residence, it should be noted that there are numerous families who do not own their own homes but rent from a landlord. The law does not obligate landlords to declare the place of residence of the tenants in the rented property. Thus, there are problems regarding declaration of the place of residence of the parents and of the children as well, in cases when the parents rent accommodation.

It should also be noted that there is an increasing number of children growing up without parental care who are living with other families and in care institutions.

Each year the state places 500-600 children in foster homes. In the past year, there are instances where parents have brought their children to foster home and asked to take them because

ja nežymiai. Taigi globos sistemos reforma, kuri sudarytų sąlygas vaikams augti šeimoje, nevyksta.

9 straipsnis

Valstybės dalyvės privalo užtikrinti, kad vaikas, jam nesutinkant, nesiskirtų su savo tėvais. Vadovaujantis teismo sprendimu ir įstatymais, kai tėvai žiauriai elgiasi su vaiku arba kai tėvai gyvena atskirai, reikia nuspręsti (kuo greičiau), kur vaikui gyventi, netraumuoti vaiko.

Įgyvendinant Konvencijos 9 straipsnį, kai kuriais atvejais reikėtų tiksliau sureguliuoti ir užtikrinti jo vykdymą. Bendrauti su abiem tėvais yra vaiko teisė. Svarbu bendrauti ir kai tėvams atimta laisvė ar apribotos jų teisės.

Esant laikinam tėvų teisių apribojimui reikėtų numatyti instituciją, kuriai būtų galima suteikti papildomą funkciją – rekomenduoti šeimai lankyti paskaitas, susijusias su tėvystės ir motinystės paskirtimi, vaiko ir tėvų santykiais, vaiko auklėjimu ir pan.

Vaikas gali būti atskirtas nuo tėvų tik išimtiniais atvejais, tačiau kol kas to nedaroma. Vaiko teisių apsaugos tarnybos daro skubotus sprendimus ir renka lengviausią būdą – paimiti vaiką iš šeimos ir perduoti globos institucijai. Būtina tiksliai reglamentuoti ir suaktyvinti nuo 2007 m. sausio 1 d. darbui su probleminėmis šeimomis savivaldybėse įsteigtą 612 socialinių darbuotojų darbą.

10 straipsnis

Nacionaliniai teisės aktai ir jų įgyvendinama praktika turi būti pagrįsti nediskriminavimo, vaiko interesų, pagarbos vaiko nuomonei, teisės į gyvenimą ir vystymąsi principais, tokiu būdu užtikrinant šeimos vienybę.

11 straipsnis

Valstybės dalyvės įgyvendina šio straipsnio nuostatas, kurios tampa vis aktualesnėmis ir mūsų šalyje. Vis daugiau asmenų emigruoja į kitas šalis dirbti ir (arba) mokytis. Tėvai ima gyventi skirtingose valstybėse, kenčia vaikai, kartais net tenka pasirūpinti jų globa. Atsiranda nauja sąvoka „euronašlaičiai“.

they were unable to raise their children due to poverty. Yet, statistics indicate that the number of children who are deprived of parental care is declining only slightly. In 2005, parents lost custody of 3,209 children, 3,006 children in 2006, 2,824 children in 2007, and 2,691 children in 2008. NGOs assess that this significant increase in the last year is due to poverty. In 2005, 5,819 children out of 13,313 children deprived of parental care; in 2006, 5,994 children out of 13,337; in 2007, 5,088 children out of 12,910; and in 2008, 4,802 children out of 12,306 were living in care institutions. The number of children in care institutions reduces insignificantly. Thus, reform of care system which would establish conditions for children to live in families is not being carried out.

Article 9

The Member States must ensure that the children would not be separated from the parents against their will. In accordance with a court order and the law, when parents mistreat their children or live separately, the child's place of residence must be decided as soon as possible so as not to traumatize the child.

When implementing Article 9 of the Convention, further and more precise regulation is needed in certain instances. Children have the right to communicate with both parents. Such communication is also important when parental rights are forfeited or restricted.

When parental rights have been temporarily restricted, it is necessary to designate an institution to which an additional function could be assigned - to recommend the family to attend classes on the nature of fatherhood/motherhood, the parent-child relationships, and how to raise children, etc.

The child can be separated from their parents only in exceptional cases. However, currently it is not being done. Services of Children Rights' Protection make hasty decisions and choose the easiest way – to take children from their families and to place them into institutional care. It is necessary to regulate the work of 612 social workers whose positions were established in municipalities for work with problematic families since 1 January 2007 and to make their work more active.

18 straipsnis

Valstybėje ribojamos galimybės skirti reikiamą paramą šeimoms, auklėjančioms vaikus, ir ypač gausioms šeimoms. Būtina kuo racionaliau panaudoti lėšas, skirtas vaikų globai šeimose, sistemingai ir laiku priimti reikiamus įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus, kad nebūtų sutrikdytas įstatymų įgyvendinimas.

Vaiko teisė į tėvų globą yra pažeidžiama paimant vaikus iš šeimos, šeimai nepasiūlius socialinių paslaugų šeimos funkcijoms atstatyti. Šeimos, kurios neturi išteklių ir įgūdžių vaikų poreikiams patenkinti bei problemoms įveikti, yra marginalizuotos. Dėl skurdo Lietuvoje yra pažeidžiamos vaiko teisės augti šeimoje. Tarp Europos Sąjungos valstybių Lietuvos vaikų skurdas yra didžiausias.

Article 10

National legislation and implementation of that legislation should be based on principles of non-discrimination, the best interests of the child, respect for the child's opinion, and on the right to life and development, thus ensuring unity of the family.

Article 11

The Member States are implementing the provisions of this article, which are becoming increasingly relevant in Lithuania. More and more people are going to other countries to work and/or to study. Because parents are living in different countries without their children, children are suffering, and sometimes it is necessary to set up care. This situation has given rise to a new concept for such children - "euro-orphans."

Article 18

The State has limited resources to provide necessary support for families with children, especially those with many children. It is necessary to use the allocated resources for the custody of children in their family as reasonably as possible and to pass the needed law implementing legislation in a systematic and timely manner in order to ensure the timely implementation of the laws.

Children's rights to parental care are violated when children are taken away from their families without offering the family social services for restoring its functions. The families which do not have the resources or the skills to meet the needs of their children or overcome the problems they face become marginalized. Due to poverty the rights of the children to grow up in a family are violated today in Lithuania. Unfortunately, child poverty in Lithuania is the highest when compared with other European Union countries.

20 straipsnis.

Priimtas LR civilinio proceso kodekso skyrius „Šeimos teisė“ numato ne tėvystės teisių atėmimą, kaip buvo anksčiau, bet laikiną ar nuolatinį tėvų teisių ribojimą.

Ataskaitoje kalbama apie socialinių partnerių trūkumą savivaldybėse. Bet nėra numatyta lėšų socialinėms paslaugoms pirkti iš socialinių partnerių. Nors savivaldybių Vaiko teisių apsaugos tarnybų darbuotojai sistemingai tikrina globėjų (rūpintojų) darbą, teisės aktų nustatyta tvarka organizuoja vaiko laikinosios globos (rūpybos) peržiūras, tačiau ir toliau susiduriama su nepakankamu globėjų (rūpintojų) pasiruošimu globoti vaiką, nes dauguma globėjų (rūpintojų) yra artimi giminės, kuriems nekeliamas reikalavimas turėti papildomų profesinių žinių, reikalingų vaikui auklėti. Savivaldybėse trūksta socialinių partnerių, galinčių tinkamai įvertinti globėjų motyvaciją, atlikti mokymus, taip pat padėti tarnyboms dirbti su globėjų (rūpintojų) šeimomis. Savivaldybės skiria nepakankamai lėšų socialinių paslaugų infrastruktūrai plėtoti, iš jų ir globėjams ruošti.

Vis daugiau vaikų patenka į globos namus dėl socialinio darbo su probleminėmis šeimomis stokos, nes trūksta socialinių paslaugų šeimoms.

Esanti globos sistema yra neveiksminga. Lietuvoje globos namai daro didelę žalą vaikams, vaikai absoliučiai neturi šeimyninio gyvenimo įgūdžių, nemoka tinkamai leisti pinigų.

21 straipsnis

Įvaikinimas Lietuvoje vykdomas vadovaujantis LR civilinio proceso kodeksu, 1993 m. Hagos konvencija, atitinkamais LR Vyriausybės nutarimais.

Įvaikinimo procesas Lietuvoje nuolat buvo dėmesio centre. Iki 2000 m. įvaikinimo organizavimo ir kontrolės funkcijos buvo suteiktos Valstybinei vaiko teisių apsaugos tarnybai prie SADM. Toks funkcijų suplakimas buvo tikrai ydingas. Visuomenės atstovai ir NVO yra teikę daugybę siūlymų įstatymų pataisoms dėl šių funkcijų išskyrimo ir pareiškimų šalies vadovams dėl neskaidraus įvaikinimo proceso. Buvo teikiamas akivaizdus prioritetas tarptautiniam

Article 20

The Civil Code of the Republic of Lithuania section entitled “Family Law” outlines the procedure for restriction of parental rights whether temporary or permanent rather than forfeiting parental rights as was the case before.

This part of the report deals with the shortage of social partners in municipalities. However, no funds are provided for purchasing social services from the social partners. Although employees of Service of Children Rights’ Protection systematically inspect the work of custodians (guardians) and organize revisions of temporary custody (care) of children in accordance with the procedure established by legislation, custodians (guardians) are still insufficiently prepared to take care of children because the vast majority of custodians (guardians) are close relatives. And as such, these close relatives are not required by Lithuanian law to have additional professional knowledge for raising children. The municipalities do not allocate enough funds to develop the necessary social services infrastructure, including preparation of custodians.

The number of children entering foster homes continues to rise due to the lack of social work with problematic families as there is a shortage of social services provided for families.

Current custody system is inefficient. In Lithuania foster homes cause significant damage to children. Children have absolutely no family life skills or any sense of how to use money properly.

Article 21

In Lithuania, adoptions are performed according to the Civil Code of the Republic of Lithuania, the Hague Convention of 1993, and the corresponding decisions of the Government of the Republic of Lithuania.

The adoption process in Lithuania has always been at the centre of attention. Until the year 2000, the adoption process was organized and controlled by Service of Children Rights’ Protection at Ministry of Social Security and Labour. Such mingling of functions was very faulty indeed. Representatives of the society and NGOs have offered multiple proposals on amending the laws in order

įvaikinimui, nežiūrint to, kad JT vaiko teisių konvencijos 21-ajame straipsnyje įtvirtinta nuostata, kad įvaikinimas kitoje šalyje yra laikomas alternatyviu vaiko priežiūros būdu, jei vaiko negalima perduoti šeimai, kuri galėtų jį auklėti arba įvaikinti, ir, jei neįmanoma, suteikti tinkamos priežiūros toje šalyje, iš kurios jis kilęs.

Lentelė sudaryta remiantis Lietuvos Respublikos statistikos departamento duomenimis.

Metai	Įvaikinta užsienyje	Įvaikinta Lietuvoje
2005	108	144
2006	125	175
2007	148	137
2008	108	156

Po daugybės NVO kreipimūsi 2000 m. įkurta atskira įvaikinimo tarnyba ir jai suteiktos Hagos konvencijos dėl tarptautinio įvaikinimo centrinės institucijos funkcijos. Šiuo metu ši tarnyba yra sujungta su Valstybine vaiko teisių apsaugos tarnyba. NVO nuomone, toks sujungimas nėra tikslingas.

25 straipsnis

Vaikų sveikatos apsaugos organizavimas Lietuvoje ir vaikų sveikatos rodikliai yra tobulintini. Pirmiausia, naudojamos tik profilaktinių poliklinikų duomenimis. Lietuvoje įvestas sveikatos draudimo finansavimas. Todėl reikėtų analizuoti, kaip visa tai paveikė vaikų teisės į nemokamą gydymą garantijas. Sveikatos draudimo įstatyme pažymima, kad vaikai draudžiami valstybės lėšomis. Tačiau dažnai vaikų gydymas ligoninėse nefinansuojamas. Šį teiginį patvirtina naujai išaiškinamų ligų skaičiaus augimas ir didėjančio vaikų sergamumo rodiklių dinamika. Taip pat neanalizuojama, ar pasikeitė sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas vaikams.

to separate these functions, appealing to top officials regarding the need for transparency in the adoption process. International adoptions have become the priority despite the provision established in article 21 of the UN Convention which explicitly states that international adoptions are to be the alternative approach only after all means have been exhausted to give a child proper care with a family in the child's country of origin.

Year	No. of children adopted in foreign countries	No. of children adopted in Lithuania
2005	108	144
2006	125	175
2007	148	137
2008	108	156

Data from the Lithuanian Department of Statistics

In the 2000, after many appeals made by NGOs, a separate adoption service was instituted, having central authority to deal with international adoptions on the basis of the Hague Convention. Currently this service is combined with Service of Children Rights' Protection. In the opinion of the NGOs such connection is inappropriate.

Article 25

Organization of health care for children in Lithuania and children health indexes should be improved. First, data informing these statistics is based only on the prophylactic policlinics. The Government of Lithuania has decided to provide for the health insurance of children. For this reason, it is necessary to analyze how these factors have affected guarantees of children's right to free treatment. The Law on Health Insurance states that children are entitled to health insurance provided by the state, however, children who are treated in hospitals are often not financed. This statement is evidenced by the growing number of new diseases and dynamics of increasing children mortality rates. It is not analysed whether the accessibility of the health services for children has changed or not.

27 straipsnis

Visiškai skurdžiai gyvenančios šeimos su vaikais yra pasmerktos gyventi be perspektyvos. To pasekmė dažnai yra smurtas, vaikų apleistumas dėl pablogėjusios tėvų psichinės sveikatos, skurdo. Daugelis šeimų negauna adekvačios pagalbos kritinėmis situacijomis. Dėl to daugėja beglobių vaikų.

Parengus pirmąją ataskaitą paaiškėjo, kad dėl ekonominės krizės, padaugėjus sveikatos, švietimo, žemės ūkio, pramonės ir kitų įvairių ekonominių reformų, krašto gyvenimas gerokai pakito, padidėjo nedarbas, o kai kuriais atvejais vaikų padėtis nepasitūrinčiose ir skurstančiose šeimose pasidarė itin dramatiška.

Article 27

Families with children living in absolute poverty are destined to live without any perspectives. As a result, we have violence, neglect of children due to the deteriorated physical health of the parents, and poverty. Most families receive inadequate assistance during these crucial and challenging times. Consequently, there are a growing number of orphans.

After the preparation of the first report, it was found that life in Lithuania changed dramatically due to the economic crisis, intensive reforms in the areas of health care, education, agriculture, industry and various other economic reforms. Unemployment increased, and in some cases the situation of children in poor and destitute families became even more dramatic.

VI. SVEIKATOS APSAUGA IR GEROVĖ

---

23 straipsnis

Ataskaitoje išimtinai aprašoma NVO veikla ir nacionalinės žmonių su negalia socialinės integracijos programos 2003–2012 m. įgyvendinimas. Neįmanoma įvertinti programos finansinio pagrįstumo.

24 straipsnis

Ataskaitiniu laikotarpiu Lietuvos vaikų sveikatos gerovė ir šios srities politiniai sprendimai visiškai neatitiko JT vaiko teisių konvencijos nuostatų, įpareigojančių teikti prioritetiškumą vaikų interesams ir teikti geriausias vaikų sveikatos priežiūros paslaugas. Vaikų sveikatos gerovei skirtų programų finansavimas nacionaliniame biudžete buvo visiškai neadekvatus vaikų sveikatos problemoms, ypač didėjančiam vaikų sergamumui visose amžiaus grupėse. Kiekvienais metais buvo gerokai mažinamos lėšos vaiko ir motinos sveikatos apsaugos programoms. 2008 m. nacionaliniame biudžete visiškai neliko motinos ir vaiko sveikatos apsaugos ir savižudybių prevencijos programų, nors Lietuvoje šios programos yra itin svarbios. Vaikų sveikatos priežiūros programos tampa vis sunkiau prieinamos. Neužtikrinamos visų vaikų teisės gauti kokybiškas medicininės reabilitacijos paslaugas. Veikianti kvotų skyrimo ir skyrimo į medicininės reabilitacijos paslaugas teikiančias įstaigas sistema yra neveiksminga ir neskaidri.

26 straipsnis

Nėra numatytų lėšų vaikų poreikiams ir socialinėms paslaugoms šeimai (šeimos funkcijoms atkurti).

27 straipsnis

Kol nėra vaiko gerovei skirtų lėšų identifikavimo, nėra galimybių vertinti šio straipsnio įgyvendinimo.

VI. HEALTH PROTECTION AND WELFARE

Article 23

The report exclusively describes the activities of national NGOs and implementation of national programme for social integration of people with disabilities for 2003-2012. Thus, it is impossible to assess the programme's financial legitimacy.

Article 24

During the reporting period health related welfare of Lithuanian children and the policy decisions made regarding this matter did not fully meet the provisions of UN Convention on the Rights of the Child, requiring the interests of children be the top priority and provision of the highest quality health care for children. Funding in the national budget for programmes for health care and welfare of children was completely inadequate, particularly given the increasing childhood morbidity rate in all age groups. Each year, funds were significantly reduced for the child and maternal health protection programmes. In 2008, maternal and child health care programmes as well as and suicide prevention programmes were eliminated from the national budget even though these problems are extremely sensitive in Lithuania. Child health care programmes are becoming more and more difficult to access. Access to high quality rehabilitation services for all children is not guaranteed. Finally, the operating system of allocation of quotas for medical institutions providing rehabilitation services is inefficient and not transparent.

Article 26

No funds are foreseen for children's needs and social services for families (for restoring functions of the family).

Article 27

As long as there is no identification of funds allocated for the child's welfare, it is impossible to assess the implementation of this article.

VII. ŠVIETIMAS, LAISVALAIKIS, KULTŪRINĖ VEIKLA

28 straipsnis

Šio straipsnio įgyvendinimas Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įteisintas 41 str. – asmenims iki 16 metų mokslas yra privalomas. Reikėtų atsižvelgti į tai, kad nebaigus pagrindinio mokslo (10 klasių) sunku įgyti kokią nors specialybę, įsidarbinti. Todėl švietimo įstatyme turėtų būti garantuotas mokslas iki 18 metų amžiaus.

Sveikatos apsaugos specialistai nustatė, kad mokymosi krūvis yra labai didelis, neigiamai veikia vaiko sveikatą. Formaliai imama si priemonių krūviams sumažinti, tačiau faktiškai kol kas to nepasiekta.

Yra sudarytas mokinio krepšelis.

29 straipsnis

Švietimo tikslus reglamentuojantys įstatymai ataskaitoje aptarti nekonkretizuojant jų įgyvendinimo veiksmingumo. Pažymima, kad švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr.1469 patvirtintas rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programos planas ne visiškai realizuoja šią programą. Programa dar iki šiol nevykdoma.

31 straipsnis

Straipsnyje labai plačiai ir išsamiai yra pateikiama turininga vaikų laisvalaikio ir poilsio organizavimo struktūra mūsų šalyje. Detaliai komentuojamos papildomo ir neformalaus vaikų ir jaunimo ugdymo priemonės. Straipsnyje atsispindi ir savivaldybių kultūros ir švietimo įstaigų veikla, pateikiamos surengtos edukacinės programos.

Siekiant užtikrinti vaikų teisę į laisvalaikį, vasaros poilsį ir užimtumą, vykdomos tęstinės programos, kurias įgyvendina ir vyriausybines ir nevyriausybines organizacijas.

Vertėtų pažymėti, kad iš esmės valstybė nevykdo priimtų įsipareigojimų skirdama lėšų vaikų ir paauglių nusikalstamumo

VII. EDUCATION, LEISURE AND CULTURAL ACTIVITIES

Article 28

The implementation of this article is legalized in Article 41 of the Constitution of the Republic of Lithuania – it is mandatory for children under the age of 16 to receive education. It should be considered that if the basic education (10 classes) is not completed, it is difficult to obtain any specialty or to find a job. Therefore, the Law on Education should guarantee education for children up to the age of 18.

Health experts have found that the learning load for is too big and has negative effects on a child's health. Officially measures to reduce the loads are applied; however, it is not happening in reality.

Student's basket has been created.

Article 29

Education legislation aims are discussed in the report without specifying effectiveness of their implementation. It is noted that training for a family and sexuality education programme plan approved by the order No. 1469 of the Minister of Education and Science does not fully realizes this programme. The programme is not implemented.

Article 31

The article deals in detail with the children's leisure and rest organization structure in our country. Additional and informal means for educating children and young people are commented in detail. The activities of the municipal culture and education institutions are reflected and the drafted educational programmes are presented in the article.

In order to ensure children's right to leisure, summer recreation and employment various continuous programmes, implemented by both Governmental and non-governmental organizations, are executed.

prevencijos Nacionalinei programai bei vaikų vasaros poilsiui organizuoti, nes kiekvienais metais joms mažėja finansavimas, privatizuojamos ir naikinamos vaikų vasaros poilsio stovyklos. Švietimo finansavimo modelis turėtų atitikti teisiniuose dokumentuose įtvirtintas nuostatas.

VIII. SPECIALIOS APSAUGOS PRIEMONĖS

A. Vaikai, esant nepaprastajai situacijai

22 straipsnis

Nacionaliniuose teisės aktuose įtvirtinamas nediskriminavimo principas. Gavus prieglobstį Lietuvoje, vaikams numatyta valstybės parama integracijai pabėgėlių centre ir savivaldybėse.

32 straipsnis

JT vaikų teisių konvencijos 2000 m. fakultatyvinis protokolas dėl vaikų dalyvavimo ginkluotose konfliktuose Lietuvoje įsigaliojo 2003-03-20. Pagal Lietuvos Respublikos įstatymus, savanorišką karo tarnybą galima pradėti tik sulaukus 18 metų. Priverstinis asmenų iki 18 metų ėmimas į karo tarnybą valstybės ginkluotose pajėgose užtraukia baudžiamąją atsakomybę. Krašto apsaugos ministerija ir NVO prisideda prie vaikų pilietiškumo ir tautiškumo ugdymo. Kelia abejonių 2008 m. Vyriausybės patvirtinta naujos redakcijos Lietuvos Respublikos karo prievolės įstatymo koncepcija, įtvirtinanti karo prievolę nuo 16 metų.

It should be noted that in principle the State fails to comply with its commitments to allocate funds for National Programme of Children and Adolescents Crime Prevention Program and for organization of the children's summer recreation, because year by year they receive less funding and children's summer camp undergo privatization and closing down. Education funding model should correspond to the provisions enshrined in the legal documents.

VIII. SPECIAL PROTECTION MEASURES

A. Children in emergency situation

Article 22

National legislation lays down the principle of non-discrimination. Children granted asylum in Lithuania get the Governmental support for integration in the refugee centres and the municipalities.

Article 32

Optional protocol to the UN Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict (2000) came into force in Lithuania on 20 March 2003. Under Lithuanian legislation, voluntary military service can be started only at the age of 18 years. Forced conscription of the persons under 18 years in the armed forces of the state incurs criminal liability. Ministry of National Defence and NGOs contribute to children's civic and national education. There are some doubts in 2008 the Government the new version of the Republic of Lithuania Law on the concept of military service approved by the Government in 2008 that establishes conscription age of 16.

B. Nepilnamečių justicijos administravimas

40 straipsnis

Iš esmės Lietuvos Respublikos įstatymai atitinka Vaiko teisių konvencijos 40 str. reikalavimus. LR baudžiamojo proceso kodekso trūkumas – nėra atskiro skyriaus, įtvirtinančio nepilnamečių procesinės padėties ypatumus. Yra tik atskiros nuostatos, reglamentuojančios kai kuriuos su nepilnamečiais susijusius proceso aspektus. Nepaisant augančio nepilnamečių nusikalstamumo, dar nėra alternatyvių, veiksmingų pataisos priemonių sistemos.

37 straipsnis

Lietuvos Respublika yra prisijungusi prie 1984 m. Jungtinių Tautų konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį.

Vis dažniau taikomas vaiko areštas, sulaikymas ar įkalinimas kaip kraštutinė priemonė. Pagal LR baudžiamąjį kodeksą bausmės vykdymas vis dažniau atidedamas. Atidėjus bausmę vaikai nusikalsta išimtiniais atvejais. Tai svarbi priemonė. Iš esmės šis Konvencijos straipsnis vis dažniau taikomas praktiškai. Baudžiamajame kodekse nustatytas asmenų, kurie laikomi nepilnamečiais, amžius. Visos nuostatos jau taikomos tiems, kuriems nusikaltimo metu nebuvo suėję 18 metų. Vykdamas arešto bausmę nepilnamečiai laikomi areštinėje izoliuoti nuo suaugusiųjų.

39 straipsnis

2004 m. nėra numatytų priemonių, ne pradėta vykdyti programa prieš vaikų komercinį, seksualinį išnaudojimą ir prievartą. Vaikams, nukentėjusiems nuo seksualinės prievartos, komercinio išnaudojimo, nepakankamai suteikiama kvalifikuota ir laiku atlikta psichologinė, teisinė, socialinė pagalba. Aukų reintegracijos ir reabilitacijos paslaugos nefinansuojamos ir neteikiamos valstybės lygmeniu.

B. Juvenile justice administration

Article 40

In essence, the law of the Republic of Lithuania is in accordance with the requirements of article 40 of the Convention on the Rights of the Child. The shortcoming of the Code of Criminal Procedure of the Republic of Lithuania – there is no separate section establishing peculiarities of procedural status of juveniles. There are only individual provisions governing some procedural aspects related juveniles. Despite the growing juvenile crime, a system of alternative and effective corrective measures is still absent.

Article 37

Lithuania has joined to United Nations Convention against torture and other cruel, inhuman or degrading treatment (1984).

Child arrest, detention or imprisonment is used as the last resort more and more often. According to Criminal Code of the Republic of Lithuania execution is delayed more and more often. Having delayed the punishment children make a crime in exceptional cases. This is an important tool. In essence, this article of the Convention is increasingly being used in practice. Criminal Code establishes the age of persons who are considered to be juveniles. All provisions already apply to those persons who at the moment of crime were younger than 18 years old. When arrest of juveniles is executed, they are held in detention in isolation from adults.

Article 39

In 2004 measures were not initiated, the program against commercial and sexual exploitation of and violence against children was not launched. Children who are victims of sexual abuse, commercial exploitation are not provided with sufficient, qualified and timely psychological, legal and social assistance. Reintegration of victims and rehabilitation services are not provided and not financed at the state level.

C. Apsauga nuo išnaudojimo kaip fizinė ir psichinė rehabilitacija ir reintegracija

30 straipsnis

Nacionaliniai teisės aktai neprieštarauja JT vaiko teisių konvencijos nuostatomis. Jų įgyvendinimas apima švietimo, mokslo ir kultūros sritis. Finansinė parama skiriama iš valstybės biudžeto.

32 straipsnis

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003-01-29 nutarimu Nr. 138 patvirtintas asmenų iki 18 metų įdarbinimo, sveikatos patvirtinimo ir jų galimybių dirbti konkretų darbą, darbo tvarkos, darbo laiko, draudžiamų dirbti darbų, sveikatai kenksmingų, pavojingų veiksmų sąrašas. Dirbančių vaikų skaičius nežymiai didėja. Kiti vaikų darbą reglamentuojantys teisės aktai atitinka konvencijos nuostatas.

33 straipsnis

Būtina skubiau priimti sprendimus valstybės valdymo tobulinimo narkotikų, alkoholio ir tabako kontrolės srityse, nes vaikai auga aplinkoje, kurioje nesaikingai geriamas alkoholis; didėja psichoaktyvių medžiagų vartojimo mastas, padidėjo nusikalstamų veikų, susijusių su neteisėta narkotikų gamyba.

Valstybėje nepalankiai susiklostė situacija, kai vaikai auga jiems nesaugioje aplinkoje (nelanko mokyklos, bėga iš namų, lengviau įtraukiami į įvairias priklausomybes). 81 nuošimtis gatvės vaikų vartoja narkotikus.

Vilniaus universitete atlikto tyrimo duomenimis Lietuvos vaikai patys nelaimingiausi Europoje: iki 50 nuošimčių vaikų, kurių amžius 12–17 metų, jaučia depresijos požymius; 41,7 nuošimčių mokyklinio amžiaus vaikų turi su psichikos sveikata susijusių problemų. Vis aktualesnės tampa ir kitos priklausomybės rūšys: priklausomybė nuo azartinių lošimų, kompiuterinių žaidimų ir interneto. Vaikų rūkymas tampa problema. Kasmet Lietuvoje nusižudo apie 20 vaikų. 2002–2005 m. Lietuvoje nusižudė 100 vaikų iki 18 metų amžiaus, tarp vaikų plinta narkomanija ir alkoholizmas, pasireiškia polinkis į nusikaltimus, kurie darosi vis žiauresni.

C. Protection from exploitation as physical and psychological rehabilitation and reintegration

Article 30

National legislation does not contradict to the provisions of the UN Convention on the Rights of the Child. Their implementation includes education, science and culture. Financial support is provided out of the State's budget.

Article 32

By resolution No. 138 of 29/01/2003 of the Republic of Lithuania Government a list of employment and health approval for persons under 18 and their possibilities to pursue a specific job, work procedures, working hours, forbidden jobs and factors harmful and hazardous to health. The number of working children is slightly increasing. Other legislation governing child labour is in conformity with the provisions of the Convention.

Article 33

It is necessary to make decisions on the improvement of the state's administration in the areas of drugs, alcohol and tobacco control as quickly as possible, as the children are growing in an environment where alcohol is consumed excessively; where the extent of use of psychoactive substances is increasing; and where the number of crimes related to illicit drug production is increasing.

A tight situation, when children grow up in an environment unsafe for them (children do not attend school, run from home and are more easily involved in various dependencies) has formed in the State. 81% street children are using drugs.

According to the results of a research made by Vilnius University Lithuanian children are unhappiest children in Europe: up to 50% of children aged 12-17 years feel the symptoms of depression; 41.7% of school-age children have mental health problems. Other types of addiction become more relevant: addiction to gambling, computer games and the Internet. Smoking is another problem among children. In Lithuania about 20 children commits suicide each year. During the period of 2002-2005 100 children

Visuomenė toleruoja narkotikų platintojus kaip vargšus, norėjusius užsidirbti. Teismai skiria bausmes, nesusijusias su laisvės atėmimu.

2003 m. bendrai vertinant ir skaičiuojant litrais vienam gyventojui vidutiniškai teko 10,2 litro absoliutaus alkoholio. 2007 m. vienam gyventojui teko 11,2 litro, o vienam 15 metų ir vyresniam gyventojui – 13,3 litro absoliutaus alkoholio. Tyrimo duomenis lyginant su ankstesnio tyrimo duomenimis, Lietuvoje 2008 m. kanių vartojimo paplitimas reikšmingai išaugo 15–24 ir 25–34 metų amžiaus respondentų grupėse.

Nacionalinė narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 2004–2008 m. programa yra informacinio ir šviečiamojo pobūdžio, nekurianti reabilitacijos įstaigų sistemos.

34 straipsnis

Vaikų seksualinės prievartos, seksualinio išnaudojimo ir seksualinio suvedžiojimo atvejai vis dažniau iškyla į viešumą. Praktika rodo, kad yra daug atvejų, kai vaiko seksualinis išnaudojimas nefiksuojamas valstybinių institucijų. Šioje ataskaitoje labiau atsispindi teisiniai aspektai, o trūksta pastebėjimų apie konkrečius veiksmus, susijusius su šio straipsnio įgyvendinimu.

Iki šiol vaikams, patyrusiems seksualinę prievartą ar kitokį smurtą, nėra skiriama psichoterapija, apmokama iš ligonių kasų. Išimtiniais atvejais yra numatyta 20 susitikimų. Specialistų nuomone 20 susitikimų neužtenka net susipažinti su vaiku. Tam, kad psichoterapija būtų veiksminga, reikia bent 200–300 susitikimų.

Neteikiant reikiamos pagalbos, potencialiai didėja vaikų savivudybių skaičius. Nėra sukurta psichosocialinės reabilitacijos ir krizių centrų infrastruktūra seksualinę prievartą patyrusiems aukoms – vaikams ir jų šeimoms. Nepakankama įvairių sričių specialistų, dirbančių su vaikais, kompetencija atpažįstant seksualinę prievartą patyrusius vaikus. Nepakankamas tarpžinybinis bendradarbiavimas. Nors naujajame LR baudžiamojo proceso kodekse numatyta, kad nepilnametis apklašinėjamas tik vieną kartą, dažnai vaikams apklausą tenka patirti daugiau nei du tris kartus.

under the age of 18 years committed suicide in Lithuania. Drug addiction and alcoholism are spreading among children, the tendency to crime, which is becoming increasingly crueler, reveals itself. Society tolerates drug dealers as the poor who wanted to earn for a living. The courts impose punishments not related to imprisonment.

In 2003, according to overall assessment and calculation in litres 10.2 litres of pure alcohol were consumed per capita on average. In 2007 11.2 litres were consumed per capita, or 13.3 litres per one 15 years old and older person. According to the survey data, in comparison to previous survey data, in 2008 in Lithuania the prevalence of cannabis use significantly increased in 15-24 and 25-34 age groups of respondents. National Drug Control and Drug Prevention Program for 2004-2008 years is an informative and educational in nature and it does not establish a system of rehabilitation institutions.

Article 34

Child sexual abuse, sexual exploitation and seduction cases are more often made public. The practice shows that there are many cases when the child's sexual abuse is not recorded by Governmental authorities. This report reflects more legal aspects, while observation of specific actions related to the implementation of this article is lacking.

Until now, psychotherapy paid from the patient's funds is not prescribed for children who experienced sexual abuse or other violence. In exceptional cases 20 meetings are provided. Specialists consider that 20 meetings are not enough even to familiarize with a child. In order for psychotherapy to be effective at least 200-300 meetings are necessary.

Without the necessary help, the number of child suicides potentially increases. There is no psychosocial rehabilitation and crisis centres facilities for victims who were sexual abused - for children and their families. Specialists of various fields who work with children lack competence necessary to identify children who have experienced sexual abuse. There is a lack of inter-agency co-

Seksualinės prievartos aukos – vaikai – labai retais atvejais suaukia fizinės, dar rečiau – psichologinės pagalbos. O psichologinė pagalba turi būti teikiama vaikui ir kitiems šeimos nariams iš karto, kai tik kyla įtarimų apie seksualinę prievartą.

35 straipsnis

Ataskaitoje apie prekybą žmonėmis yra daug netikslumų, dažnai cituojami teisės aktai, analizuojama jau pasenusi 2002–2004 m. valstybinė programa prieš prekybą žmonėmis, be to, labai trūksta dabartinės padėties įvertinimo.

Visai nekalbama apie tai kad:

- LR Vyriausybė prekybos žmonėmis aukų reintegraciją paskiria NVO, tačiau toms reikmėms skiriamos, nors ir nepakankamos, lėšos organizacijas pasiekia tik priėmus valstybės biudžetą, t. y. einamųjų metų balandžio mėnesio pradžioje. O tai reiškia, kad reintegracija gali būti vykdoma tik 9 mėnesius per metus.
- Visus 2009 m. neveikė valstybinė 2009–2012 m. programa prieš prekybą žmonėmis, o tai reiškia, kad 2009 m. Vyriausybė visiškai nerėmė veiklos prieš prekybą žmonėmis, nors prasidėjus sunkmečiui vis daugiau žmonių įkliūva į sąvadautojų ir kitų apgavikų pinkles.
- Vis dar nedidelis procentas prekeivių žmonėmis nuteisiami realiomis bausmėmis t. y. laisvės atėmimu. Didžioji dauguma prekeivių žmonėmis nuteisiami lygtinai arba piniginių bausmių. Teisėsauga komentuoja, kad Lietuvoje trūksta teisinės praktikos tokioms byloms tirti. O nebaudžiamumas atveria kelią naujiems nusikaltimams.
- Vykstant teisminiam procesui valstybė moteriai, nukentėjusiai nuo prekybos žmonėmis, neskiria nemokamo advokato, o prekeiviui žmonėmis – skiria. Be to, prekeiviai žmonėmis visada turi lėšų pasisamdyti kvalifikuotą advokatą, o aukos tokios galimybės neturi ir tokiu atveju jėgos teismuose tampa nelygios.
- Teisėsaugos institucijos, ypač policija, mažai dėmesio skiria prekybos žmonėmis problemos viešinimui (plakatai, viešos kampanijos, informacija internete), todėl sudaromas klaidingas įspūdis, kad ši problema neegzistuoja.

operation. Although the new Code of Criminal Procedure of the Republic of Lithuania provides that a juvenile can be interrogated only once, children often have to experience interrogation more than twice or thrice.

Victims of sexual violence – children - in very rare cases receive physical, even less often - psychological help. However, psychological support should be given to a child and other family members immediately, just after suspicions of sexual abuse.

Article 35

The report on trafficking in human beings is very inaccurate, the legislation is often quoted, also the out of date national programme against trafficking in human beings for 2002-2004 is analyzed, moreover, assessment of the current situation is lacking.

There is no mention of:

- The Government of the Republic of Lithuania delegates re-integration of victims of trafficking in human beings to NGO, but the funds allocated to these activities, although insufficient, reach the organizations only after approval of the state budget, in other words, at the beginning of April of the current year. This means that the re-integration can be carried out only 9 months per the year.
- Throughout the year 2009 the national programme against trafficking in human beings for 2009-2012 did not function, which means that in 2009 the Government did not support anti-trafficking activities at all, although together with the beginning of crisis more and more people become victims of human trafficking.
- There are still a small percentage of traffickers punished in real sentences like imprisonment. The vast majority of traffickers sentenced to probation or fines. The law enforcement comments that there is a lack of legal practice for such cases to investigate in Lithuania. Such impunity opens a way for new crimes.
- The state does not provide a woman who has become a victim of trafficking with a free of charge lawyer during the court proceedings, however such free lawyer is provided for the traffickers. Moreover, the traffickers always have the financial me-

- Didžioji dauguma nukentėjusiųjų jaunuolių yra iš vaikų globos namų, o valstybė nesiima priemonių reorganizuoti šias vaikų globos įstaigas. Vaiko teisių apsaugos kontrolierė yra įvardijusi, kad sistema, funkcionuojanti vaikų globos namuose, panaši į kalėjimų sistemą, todėl logiška, kad vaikai stengiasi bet kokiais būdais iš jų ištrūkti.
- Visiškai negalima sutikti su nuomone, kad prekybos žmonėmis aukų skaičius mažėja. Pagal Tarptautinės Migracijos Organizacijos Vilniaus biuro duomenis, 2008 m. identifiкуotų prekybos žmonėmis aukų skaičius išaugo trečdaliu (86 aukos) lyginant su 2007 m. (56 aukos), o per 2004–2008 m. buvo identifiкуotos 429 aukos ir tai sudaro mažiau nei 10 proc. realių prekybos žmonėmis atvejų (identifiкуotos – tai tos nukentėjusiosios, kurios bendradarbiavo su NVO ir teisėsauga). Tarp nukentėjusiųjų apie 20 proc. jaunuolių iki 18 m. Lietuvos kriminalinės policijos biuro duomenimis (2009-05-21) vien tik Londone praeitų metų pavasarį buvo išaiškinta 60 prekybos žmonėmis aukų, iš kurių net 15 merginų buvo iš Lietuvos. Neaišku, iš kur paimti neatitinkantys tikrovės duomenys.
- Dėl moralinių vertybių degradacijos, susvetimėjimo šeimoje ir mokyklose, vartotojiško požiūrio į gyvenimą, neigiamo žiniasklaidos poveikio ir kitų neigiamų veiksnių padaugėjo paauglių, įsitraukiančių į prostituciją ir tampančių lengvu sąvadautojų grobiu. Nėra valstybinės strategijos mažinant šiuos neigiamus visuomenės reiškinius.

36 straipsnis

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 21 str. teigiama, kad „žmogaus asmuo neliečiamas“, draudžiama „žeminti jo orumą“. Ši nuostata privalo garantuoti vaiko apsaugą nuo bet kokių išnaudojimo formų, darančių žalą jo gerovei. Baudžiamajame kodekse numatyta atsakomybė už nepilnamečių įtraukimą į nusikalstamą veiką ar girtavimą, sąvadavimą, pornografinio pobūdžio medžiagos gamybą ir platinimą, už smurtą ir žiaurumą propaguojančių kūrinių gamybą arba platinimą. Baudžiamojo kodekso straipsniai už minėtus veiksmus taikomi vis dažniau. Tuo pačiu pažymėtina, kad tokių atvejų nemažėja.

ans to hire a qualified lawyer, whereas victims do not have such possibility, in which case the powers in courts become uneven.

- Law enforcement authorities, particularly the police, pay too little attention to the publicity of the problem of trafficking in human beings (posters, public campaign, information on the Internet), thus, a false impression that this problem does not exist is formed.
- The vast majority of young victims come from foster homes. The state does not take any actions to restructure these foster homes. Children's rights ombudsman has announced that the system which functions in foster homes is similar to the prison system, so it is logical that children try to escape by any means.
- It is impossible to agree that the number of victims of human trafficking decreases. According to IOM Vilnius Office data in the year 2008 the number of identified victims of trafficking in human beings has increased by one third (86 victims) compared to 2007 (56 victims), and during 2004-2008 429 victims were identified and it is less than 10% of the actual cases of trafficking (only those victims who cooperated with NGOs and law enforcement were identified). Young people under the age of 18 consist about 20% of all the victims. According to the data of Lithuanian Criminal Police Bureau (21/05/2009) last spring in London alone 60 victims of human trafficking were identified. Out of these victims there were 15 girls from Lithuania. It is not clear from where this data, which does not conform to reality, has been taken.
- Due to the moral degradation, alienation in families and schools, consumerism approach to life, the negative influence of the media and other negative factors the number of teenagers, who get involved in prostitution and become an easy prey of traffickers in human beings, increases. There is no national strategy to reduce these negative social phenomena.

Article 36

Article 21 of the Constitution of the Republic of Lithuania states that “the right to integrity of the person shall be inviolable”. It is prohibited “to humiliate dignity”. This provision should guarantee the protection of children from any exploitation forms caus-

---

IX. SIŪLYMAI

Rekomenduojame:

1. Tikslų, strategijų ir uždavinių, priimtų Lietuvos Respublikos Vyriausybės, priimant JT specialiosios sesijos vaikų klausimais baigiamąjį dokumentą, išsami analizė turėtų būti atliekama bendrai veikiant suinteresuotoms ministerijoms (įskaitant Finansų, Socialinės apsaugos ir darbo, Sveikatos, Švietimo ir mokslo, Teisingumo, Vidaus reikalų, Ūkio ministerijas), Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigai, NVO ir pilietinės visuomenės atstovams ir įtraukiant vaikus, kad būtų identifikuoti dėmesio ir veiksmų reikalaujantys tikslai, sukurtas daugiadisciplinis veiksmų planas (įskaitant biudžetines nuostatas) ir monitoringo mechanizmas, kad būtų kasmet įvertinama pažanga.
2. Taikyti skaidrią Vyriausybės patvirtintų programų finansavimo metodiką, sukuriant duomenų bazę. Kiekvienais metais parengti kiekvienos programos tikslinių lėšų panaudojimo ataskaitą. Užtikrinti programų tęstinumą per ilgalaikių sutarčių su socialiniais partneriais sistemą.
3. Garantuoti skaidrų Vyriausybės patvirtintų programų finansavimą įvairiais lygmenimis – Vyriausybės, apskrities ir savivaldybių.
4. Strateginiai ir programų sprendimai turi būti pritaikyti kurti sisteminius pokyčius ir nukreipti į jų tikslines grupes. Reikia gerokai patobulinti duomenų rinkimą, organizavimą ir atsiskaitymą, kartu su terminologija, kuri yra sinchronizuota įvairiuose sektoriuose (švietimo, sveikatos, socialinio aprūpinimo), siekiant sukurti logišką, nuoseklią ir pripažintą sistemą, kurioje egzistuoūt patikimi politikos planavimo ir programų kūrimo rodikliai.
5. Rekomenduojama atlikti atskirą turimų išteklių, reikalingų vaikams ir moterims skirtoms paslaugoms, analizę. Ypatiną dėmesį reikia skirti tam, kad ištekliai, šiuo metu skiriami labai brangioms valstybinėms priežiūros institucijoms, būtų perskirstyti alternatyvioms paslaugoms šeimų funkcijoms atstatyti.

ing harm to their welfare. The Criminal Code foresees the responsibility for involving the underage children into criminal activities or drinking alcohol, procurement, production and distribution of pornographic material and production and distribution of works propagating violence and cruelty. The articles of the Criminal Code for such activities are applied more and more often. But it should be noticed that the number of such cases is not decreasing.

IX. SUGGESTIONS

Recommendations:

1. Comprehensive analysis of objectives, strategies and tasks undertaken by the Government of the Republic of Lithuania upon adoption of the outcome document of the UN special session on children should be made collectively by the concerned ministries (including Ministry of Finance, Ministry of Social Security and Labour, Ministry of Health, Ministry of Education and Science, Ministry of Justice, Ministry of Interior, Ministry of Economy), by Children's Rights Ombudsman Institution, NGO as well as by representatives of civil society and by involving children in order to identify objectives that require attention and actions and to create a multidisciplinary action plan (including budgetary provisions) and a mechanism of monitoring to assess the progress annually.
2. To apply a transparent method of funding the programmes approved by the Government by creating a database. To prepare reports on the use of funds allocated to each programme annually. To ensure the continuity of the programmes through a system of long-term contracts with the social partners.
3. To guarantee transparent funding for the programmes approved by the Government at various levels – at state level, at county level and at municipality level.
4. Strategic decisions and programs must be tailored to create systemic changes and to direct them to their target groups.

6. Siūlome pasinaudoti ES struktūrinių fondų lėšomis kuriant Ekosocialinį klasterį.
7. Toliau vykstančios švietimo, sveikatos ir socialinės apsaugos reformos yra lėtos ir susiduria su daugybe kliūčių, kurios gali neigiamai paveikti vaikus ir jaunimą. Būtina nacionaliniu ir ypač savivaldybių lygiu toliau remti šias reformas. Taip pat nelaukiant ilgalaikės reformų naudos būtina praktinė intervencija, kad būtų atkreiptas dėmesys į neatidėliotinas problemas.
8. Išplėsti ir konkretizuoti vaikų teisę laisvai reikšti savo nuomonę visais jiems rūpimais klausimais.
9. Skirti daugiau dėmesio ir finansinių lėšų prevenciniam darbui su rizikos grupės šeimomis.
10. Norint pagreitinti Lietuvos vaikų globos sistemos deinstitutionalizaciją, reikia sukurti tarpsektorinį metodą. Į tai galėtų būti įtrauktos Švietimo ir mokslo, Sveikatos apsaugos, Socialinės apsaugos ir darbo, Teisingumo bei Ūkio ministerijos ir asocijuotos NVO, dirbančios vaiko gerovės labui.
11. Restruktūrizuoti vaikų globos namus.
12. Priimti bendrą Vyriausybės koncepciją apie vaikų globos namų restruktūrizavimą ar reorganizavimą nuosekliai pereinant prie vaikų, netekusių tėvų globos, nukreipimo į šeimas tendencijos.
13. Numatyti Vyriausybės finansuojamą programą, įgalinančią vaikų globos institucijose augantiems vaikams suteikti žinių apie teisingą šeimos modelį, tėvystės ir motinystės paskirtį. Šiam tikslui pasiekti konkurso būdu išaiškinti nestacionarias socialines paslaugas teikiančias įstaigas ir NVO, galinčias teikti šią paslaugą ir įstatymų numatyta tvarka parengti subsidiarumo principo įgyvendinimą visais lygmenimis – savivaldybės, apskrities ir Vyriausybės.
14. Įtvirtinti atraminių šeimų instituciją pradiniam etape panaudojant Lietuvoje funkcionuojantį šeimynų modelį.
15. Numatyti papildomas konkrečias priemones šeimų su vaikais skurdui mažinti.
16. Įtvirtinti vaiko auklėjimo šeimoje pirmumą, performuojant vaiko globos šeimoje ir institucijoje finansinius srautus bei įvaikinimo proceso pažeidimų prevenciją, mažinant tarptautinį įvaikinimą.

It is necessary to make substantial improvements in data collection, organization and reporting, together with the terminology, which is synchronized in different sectors (education, health, social welfare) in order to create a logical, coherent and acceptable system, where reliable policy planning and program development indicators would exist.

5. It is recommended to carry out a separate analysis of available resources that are necessary for programmes intended for children and women. Particular attention must be given to fact that the resources currently allocated to very expensive Governmental care institutions should be redistributed to alternative services to restore the functions of families.
6. We offer to make use of EU structural funds for the development of Ecosocial cluster.
7. The ongoing education, health and social security reforms are slow and face many obstacles, which may adversely affect children and young people. It is necessary to continue to support these reforms at national and municipal levels. Additionally, practical intervention that addresses the urgent problems is essential not waiting for the long-term benefits of the reform.
8. To expand and concretize the children's right to freely express their opinion on all issues that concern them.
9. To pay more attention to and to allocate more funds for preventive work with families at risk groups.
10. The intersectoral method must be created to accelerate deinstitutionalization of Lithuanian children foster system. This could include Ministry of Education and Science, Ministry of Health, Ministry of Social Security and Labour, Ministry of Justice, Ministry of Economy and also the associated NGOs working for the child welfare.
11. To restructure children foster homes.
12. To adopt a general Government's conception about restructuring or reorganization of foster homes gradually moving towards the tendency to direct the children who are deprived of parental care to other families.
13. To provide a programme funded by the Government which would enable to provide the knowledge of the correct model of the family and purpose of maternity and paternity for children growing in foster homes. In order to achieve this aim to

17. Numatyti papildomas priemones, kad šeimos su vaikais išgyventų, kad vaikai dėl skolų už komunalines paslaugas neatsidurtų gatvėje, kaip yra šiuo metu.
18. Numatyti lėšas žmogiškųjų išteklių, kompleksiskai dirbančių su visa šeima, plėtrai. Tik investavus į žmogiškuosius išteklius galime laukti geresnių rezultatų ir siekti socialinių paslaugų kokybinių rodiklių. Šiam planui įgyvendinti pasitelkti ES fondų lėšas.
19. Sukurti psichosocialinės pagalbos ir reabilitacijos struktūras smurtą patyrusiems vaikams ir jų šeimos nariams, ir tai laikyti prioritetiniu vaikų gerovės principu.
20. Gražinti biudžetinį finansavimą Motinos ir vaiko sveikatos programai.
21. Savižudybių prevencijos ir psichikos sveikatos programoms numatyti realų finansavimą.
22. Sukurti reikiamą infrastruktūrą ir numatyti Vyriausybės patvirtintą programinį finansavimą emocinį sutrikimą turinčių vaikų problemoms spręsti.
23. Priimti sveikatos draudimo įstatymo pataisą dėl nemokamo vaikų antirecidivinio gydymo ir išgyvendinti egzistuojančias neoficialias reabilitacinės pagalbos kvotas.
24. Iširti sveikatos apsaugos reformos įtaką vaikų sveikatai ir gerovei.
25. Plėsti paslaugų, pagalbos tinklą šeimoms, auginančioms neįgalius vaikus, kad šios šeimos galėtų gyventi normalų gyvenimą, turėtų galimybę pailsėti (teikti šeimoms paslaugas, numatytas Socialinių paslaugų kataloge).
26. Plėsti integruotų mokyklų tinklą (dalinė, pilnutinė integracija).
27. Plėsti pagalbą kaimo bendruomenių vaikams, mažumų grupių ir socialinės rizikos grupių šeimų vaikams, kad jie galėtų lankyti mokyklą, įgytų vidurinį išsilavinimą ir tęstų mokslą.
28. Veiksmingiau spręsti mokyklas nelankančių ir iš jų iškrentančių vaikų problemas. Tam reikėtų peržiūrėti mokyklų lankomumo registracijos sistemą ir jos stebėseną sprendžiant mokyklos pasiekiamumo problemas, gerinant socialinį darbą su vaikais, kuriems gresia iškristi iš mokyklos, ir su tokių vaikų tėvais, taip pat tobulinant mokymo programos ir pedagoginių metodų kokybę.

- find out, with the help of a tender, institutions and NGOs providing non-stationary social services which could provide this service and to prepare the implementation of the principle of subsidiary at all levels - municipal, county and Governmental.
14. To consolidate institution of support families in the initial state by using the model of household units that functions in Lithuania.
15. To provide additional specific measures to reduce poverty of families with children.
16. To consolidate the priority of child nurture in the family by reforming financial flows of children care in the families and in institutions and the prevention of violations of adoption process and by reducing the international adoption.
17. To provide additional measures that families with children could survive, that the children would not placed on the street due to debts for utilities, as it is at a present.
18. To provide funds for the development of human resources that work integrally with all the family. Only through investment in human resources we can expect to achieve better results and qualitative indicators of social services. Use EU funds to implement this plan.
19. To develop psychosocial support and rehabilitation structures for children who have experienced violence and for their families and to consider it as a priority principle of children welfare.
20. To return the budget financing of mother and child health program.
21. To provide a realistic funding for suicide prevention and mental health programs.
22. To create the necessary infrastructure and to provide the Government approved programme funding for children with emotional disturbance problems.
23. To adopt amendment of the Law on Health Insurance with respect to free antirecidivic treatment of children and to eliminate unofficial rehabilitation help quotas.
24. To analyze how health care reforms affect children's health and well-being.
25. To expand a network of services and assistance for families which raise the disabled children in order that these families

29. Vietoj naikinamų ir privatizuojamų vaikų vasaros poilsio stovyklų sukurti alternatyvą vaikų vasaros poilsiui, kuris garantuotų vaiko teisę į laisvalaikį.
30. Realiai sureguliuoti mokslo krūvį.
31. Sukurti specialių teisėjų ir specializuotų teismų vaikams instituciją, vaiką kvalifikuotai apklausti tik vieną kartą.
32. Parengti ir priimti nusikaltimų ir smurto aukų teisinės ir socialinės apsaugos įstatymą.
33. Didėjant psichoaktyvių medžiagų vartojimo mastui, nusikaltamų vaikų, susijusių su neteisėta narkotikų apyvarta, skaičiui būtinas koordinavimo ir kontrolės veiklos sugriežtinimas centriniu valdymo lygmeniu, užtikrinant narkotinių ir psichotropinių medžiagų paklausos ir pasiūlos mažinimo priemonių įgyvendinimą.

- could live a normal life and would have a possibility to rest (to provide families with services indicated in a catalogue of social services).
26. To expand the network of integrated schools (partial, full integration).
27. To expand assistance for the children from rural communities, minority groups and from social risk groups so they could attend school, obtain secondary education and continue education
28. To solve the problems of children that are not attending school and falling from it more effectively. For this it is necessary to review school attendance registration system and its monitoring by addressing the school's accessibility problems, improving social work with children who are at risk of falling from the school and also with parents of such children, as well as improving the quality of curriculum and pedagogical methods.
29. Instead of dismantled and privatized children's summer holiday camps to create an alternative to children's summer vacation, which would ensure the child's right to leisure.
30. To adjust the scientific workload in reality.
31. To create an institution of special judges and specialized courts for children and to interrogate the child only once and in a qualified manner.
32. To draft and adopt laws on legal and social protection of the victims of crime and violence, to prepare the law on legal and social protection of the victims of crime.
33. As the scale of use of psychoactive substances and the number of illegal actions related to illegal drug trafficking increase, it is necessary to tight the coordination and control activities at central management level, thus, guaranteeing implementation of measures for reducing the supply and demand of drugs and psychotropic substances.

X. Apibendrinimas

Bendras vertinimas

Ataskaitoje pateikiama vaiko teisių apsaugos būklės Lietuvoje apžvalga. Nemaža dalis konvencijos nuostatų (straipsnių), vaiko socialinė apsauga ir švietimas yra gana dalykiškai ir išsamiai pakomentuoti. Prieduose pateikta atitinkama statistinė informacija.

Bendra pastaba, galiojanti visiems aptariamoms konvencijos straipsniams – aptakaus pobūdžio citatų rinkinys, kuriame ypač dažni žodžiai „siekti, skatinti, gerinti, vystyti“ ir pan. Didžiąją ataskaitos tekstų dalį sudaro ištisi įstatymų fragmentai, programų išvardijimas su bendro pobūdžio komentarais, daugybė smulkių neesminių renginių aprašinėjimų, tačiau nėra ir beveik visur **stokojama**: konkrečių veiksmų, konkrečių tyrimų ir konkrečių rezultatų pateikimo ir interpretavimo. Ataskaitoje nepateikiama informacija apie priimtų įstatymų ir programų įgyvendinimo veiksmingumą. Atkreiptinas dėmesys, kad JT vaiko teisių konvencijos įžanginės ataskaitos ir II–III jungtinės ataskaitos NVO vaikams konfederacijos komentaruose pateiktos rekomendacijos, kaip ir iš jų kylančios JT vaiko teisių komiteto pateiktos rekomendacijos Lietuvos valstybei, didžiąja dalimi neįgyvendintos.

Ataskaitą galima vertinti kaip tobulą valstybinių institucijų problemų maskavimo ir susirašinėjimo pavyzdį, vengiant interpretuoti nepalankią statistiką ir vertinti sprendimų veiksmingumą.

X. Conclusion

General evaluation

The report provides the review on situation of the children's rights protection in Lithuania. A substantial part of the provisions (articles) of the Convention as well as the child's social protection and education are discussed quite efficiently and in detail. Appropriate statistic information is provided in appendices.

General note applicable to all the discussed articles of the Convention - a set of citations streamlined in nature, particularly common words like pursue, stimulate, improve, develop, and etc. A large part of the report consists of entire fragments of the laws and naming of programmes with general comments and many descriptions of small and minor events; however, the following is not present and almost everywhere is **lacking**: specific actions, specific researches and presentation and interpretation of specific results. The report does not contain information about the effectiveness of implementation of the adopted laws and programmes. It should be noted that the recommendations provided in the comments by NGOs confederation for children on introductory reports on the UN Convention on the Rights of the Child and on II-III joint report as well as the deriving recommendations of UN Committee on the Rights of the Child to the State of Lithuania have not been implemented in large part.

The report can be evaluated as a perfect example of masking the problems of Governmental institutions and their correspondence avoiding interpretation of unfavourable statistics and assessment of effectiveness of the decisions.

**Lietuvos Respublikos ataskaitos
„Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos
įgyvendinimas Lietuvoje 2004–2008 metais“
k o m e n t a r a s**

**C o m m e n t
on the report “Implementation of the United Nations
Convention on the Rights of the Child in Lithuania
in 2004-2008” by the Republic of Lithuania**

**Vilnius
2010 m.**

Vilnius
2010